

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstoogmerk

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 1.000 fr. per jaar

Postrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

1965 - 1969. VIJF JAAR AUTEURSRECHT

1965 - 1969. Vijf jaar auteursrecht.

I. Wetgeving.

De Europese Overeenkomst voor de bescherming van de televisieuitzendingen, getekend te Straatsburg op 22 juni 1960, en het bijgevoegd protocol, getekend te Straatsburg op 22 januari 1965, werden door België bekrachtigd op 7 februari 1968. (Wet van 14 januari 1968, Staatsblad 6 maart 1968)

Deze overeenkomst werd opgemaakt onder de auspiciën van de Raad van Europa. Zonder afbreuk te doen aan de rechten van de auteurs, de uitvoerende kunstenaars en de producers van films en van fonogrammen, beoogt deze overeenkomst de uitzendingen van de radiozendorganismes te beschermen tegen wederuitzending, distributie, openbare mededeling en vastlegging; alsmede tegen wederuitzending, distributie en openbare mededeling gebruikmakend van een vastlegging. De bescherming duurt twintig jaar na de eerste uitzending. De toetredende staten mogen op sommige punten voorbehoud maken. België heeft in die zin vier reserves gemaakt: de bescherming tegen distributie wordt niet verleend aan de in België zelf functionerende zendorganismes en wordt beperkt tot 50 % van de gemiddelde wekelijkse uitzendingen van de radiozendorganismes die functioneren vanuit de andere staten die partij zijn bij de overeenkomst; de bescherming tegen openbare mededeling wordt beperkt tot de gevallen waarbij een inkomgeld wordt gevraagd; de bescherming tegen vastlegging geldt niet t.o.v. vastleggingen voor privé-gebruik en voor onderwijsdoeleinden; ter gelegenheid van verslaggeving over actuele gebeurtenissen mogen korte fragmenten van een uitzending, die deel uitmaakt van deze gebeurtenissen, het voorwerp uitmaken van wederuitzending, vastlegging, distributie of openbare mededeling.

Volledigheidshalve vermelden wij de wet van 8 april 1965 (Staatsblad 18 juni 1965) die het wettelijk depot bij de Koninklijke Bibliotheek van België instelt, al is het alleen om te onderstrepen dat deze wet volledig vreemd is aan het auteursrecht. In tegenstelling tot wat in sommige landen het geval is heeft de door deze wet opgelegde formaliteit hoegenaamd geen invloed op het ontstaan of het uitoefenen van het auteursrecht.

II. Rechtsleer.

Boekwerken :

- Corbet, J. : « 1960-1964 — Vijf jaar rechtspraak inzake auteursrecht », Brussel, s.d.
- Recht, P. : « Le droit d'auteur, une nouvelle forme de propriété », Paris-Gembloux, 1969.

Tijdschriftartikels :

- Van Hecke, G. : « Overzicht van rechtspraak 1961-1964 », Tijdschrift voor Privaat Recht, 1965, p. 229 e.v.
- Smolders, Th. en Godfrin, J. : « Chronique des droits intellectuels pour 1962-1963 » Journal des Tribunaux, 21-2-1965, p. 117.
- Smolders, Th. en Godfrin, J. : « Chronique des droits intellectuels, pour 1964 », Journal des Tribunaux, 5-3-1966, p. 162.
- Smolders, Th. en Godfrin, J. : « Chronique des droits intellectuels pour 1965 », Journal des Tribunaux, 28-1-1967, p. 56.
- Smolders, Th. en Godfrin, J. : « Chronique des droits intellectuels pour 1966 », Journal des Tribunaux, 15-6-1968, p. 396.
- Van Isacker, F. : « Van literaire eigendom naar recht op loon », De Maand, 1966, nr. 10.
- Van Bunnan, L. : « Le statut des slogans publicitaires en droit comparé », Journal des Tribunaux, 2-7-1966, p. 457.
- Corbet, J. : « Vijf jaar auteursrecht, 1960-1964 », Rechtskundig Weekblad 29-5-1966, kol. 1.889.
- Corbet, J. : « De herziening van de Berner Conventie op de Conferentie te Stockholm », Tijdschrift Pen-Club, april-juni 1967.
- Corbet, J. : « Het nieuwe Duitse auteursrecht », Rechtskundig Weekblad, 15-10-1967, kol. 327.
- Demaret, P. : « La condition des auteurs étrangers en Belgique », Annales de la Faculté de Droit de Liège, 1968, nr. 1, p. 39.
- Warlomont, R. : « Les idées modernes de l'avocat général Antoine-Louis Séguier sur la propriété littéraire (1779) », Journal des Tribunaux, 13-9-1969, p. 473.

III. Rechtspraak.

In ons vorig overzicht (R.W. 1965/66, kol. 1.889 e.v.) beklagden wij er ons over dat de Belgische rechtspraak weinig de kans kreeg zich uit te spreken over belangrijke principe-kwesties. Wij werden op onze wenken bediend, want in de nu beschouwde periode treffen wij niet minder dan negen arresten of vonnissen aan die een nader onderzoek verdienen. Een tiende zou hier eigenlijk nog moeten aan toegevoegd worden, nl. het arrest van 29 september 1965 van het Hof van Brussel in de zaak van «De Lustige Weduwe», dat chronologisch in de beschouwde periode thuis hoort. Omwille van de overzichtelijkheid behandelden wij het arrest echter samen met het vonnis van eerste aanleg in ons vorig overzicht.

Wij sluiten nu dus een wel bijzonder rijke periode af. Tenslotte zijn er nog een groot aantal courante zaken, die het gevolg zijn van betwistingen gerezen tussen de auteursvereniging Sabam en de gebruikers van muziekwerken. Zoals vorige maal zullen wij trachten er een algemene lijn uit af te leiden.

A. Principiële rechtspraak.

1. De catalogi - vonnis van de Rechtbank van Antwerpen van 29-6-1965 (R.W. 1965/66, kol. 1.314).

In de oorspronkelijke tekst van de wet van 22 maart 1886 was iedere reproductie van een kunstwerk, met welk doel of in welke omstandigheden ook, verboden. Art. 13 van deze wet, dat reproductie van citaten toelaat met het oog op kritiek, polemieken en onderwijs, slaat slechts op letterkundige werken.

Toen de kunstenaar Strebelle vervolgingen instelde tegen «Le Journal de Charleroi», waarin een foto was verschenen genomen ter gelegenheid van de vernissage van het «Salon des Artistes Wallons» in 1946, en waarop een van zijn werken te zien viel, volgde onvermijdelijk veroordeling van dat dagblad (Cass. 4 december 1952, Pas. I, 215).

Terecht merkte Recht op («Le droit d'auteur en Belgique», Larcier 1955, p. 136), dat deze toestand niet meer strookte met de moderne voorlichtingstechnieken waarbij de illustratie een even belangrijke rol speelt als de tekst. Deze rechtspraak, gezien in het licht van de noden van de op dat ogenblik tot stand komende televisie, had dan ook tot gevolg dat de wet gewijzigd werd door een wet van 11 maart 1958, die als art. 21 bis ingelast werd in de bestaande auteurswet.

De tekst ervan luidt als volgt: «De toestemming van de maker is niet vereist voor het verveelvoudigen, opnemen en openbaar maken van korte uittreksels uit werken van letterkunde of kunst, met het doel, door middel van fotografie, cinematografie, radiofonie of televisie, verslag te geven van actuele gebeurtenissen. Dit geldt ook voor de reproductie en het openbaar maken van plastische werken in hun geheel, maar alleen voor zover de berichtgeving over de actualiteit het vereist.»

Uit de voorbereidende werken blijkt zonder twijfel dat de wetgever er uitsluitend aan gedacht heeft een uitzondering te voorzien ten gunste van de moderne voorlichtingsmedia, die binnen een tijdsbestek van enkele uren ter perse of op antenne moeten kunnen gaan, en materieel de tijd niet hebben om de nodige toelatingen te bekomen van de auteurs waarvan zij de werken ten bijkomstige titel zouden hebben opgenomen ter gelegenheid van een reportage.

Ten gevolge van een amendement echter werd de wet ten slotte vrij slordig opgesteld en ontstond er een verschil in redactie tussen de eerste alinea (betreffende letterkundige en muziekwerken) en de tweede (betreffende

plastische werken). Dit bracht mee dat wie de tekst letterlijk interpreteerde en de voorbereidende werken negeerde, de uitzonderingsmaatregel ruimer kon verklaren voor de plastische werken dan voor de letterkundige en muziekwerken.

Zo wensten de exploitanten van kunstgalerijen, die catalogi uitgeven ter gelegenheid van openbare verkopen, deze ook te doen doorgaan als «berichtgeving over de actualiteit», alhoewel er geen «verslag» wordt gegeven, de reproducties beslist gebeuren omwille van de reproducties zelf en er ook geen tijdsnood bestaat. Huidig vonnis veroordeelt deze opvatting en herstelt de principes in ere.

Terecht merkt de rechter op dat de wet van 11 maart 1958 een uitzondering vormt op de principes en bijgevolg in enge zin moet worden verklaard.

Het is wellicht jammer dat de rechter een argument heeft willen vinden in het criterium van de «blijvende waarde» van de reproductie. Zelfs zonder «blijvende waarde» (op krantenpapier, in een weekblad, b.v.) moet een reproductie veroordeeld worden die niet geschiedt in het raam van een verslag over een actuele gebeurtenis. Dit criterium werd niet aangehaald door de ontwerpers van de wet; ook de rechtsleer verworpt het (cf. Recht, «La pseudo-citation en matière artistique», in Revue Internationale du droit d'auteur, Parijs, XVII, p. 95).

Langs de andere kant had de rechter zijn stelling kunnen versterken door te wijzen op de afwezigheid van tijdsnood om de toelating der gereproduceerde auteurs aan te vragen. Weliswaar verworpt de rechter de stelling van de uitgever volgens dewelke de catalogus «een opdracht van spoedige informatie in de moderne wereld te vervullen» heeft, met de pertinente opmerking dat catalogi maanden op voorhand worden opgesteld en verspreid.

Maar deze overweging verdiende verder ontwikkeld te worden, want de tijdsnood waarin de moderne communicatiemedia verkeren is juist het hoofdmotief geweest dat de uitzonderingsbepaling deed tot stand komen en bovendien het enige criterium dat door de rechtsleer wordt aanvaard (cf. Recht, op. et loc. cit.).

Ten slotte is het wel gelukkig dat de rechter terloops een klassieke dooddoener, nl. de opwerping dat de reclame van een catalogus ook de auteur ten goede komt, de kop heeft ingedrukt. Al te vaak nog worden dergelijke pseudo-argumenten aangehaald om de kunstenaar zijn rechtmatig loon te weigeren.

2. Foto's — vonnis van de Rechtbank van Hasselt van 28-3-1966 (R.W. 1965/66, kol. 2.096).

Dit vonnis bevestigt een vonnis van de heer Vrede-rechter van Herk-de-Stad van 8 januari 1965.

Het vonnis begint met het zuiver stellen van enkele principes die hetzij door het vonnis van Herk-de-Stad over het hoofd waren gezien, hetzij door beroepene werden betwist.

Zo wordt vooreerst gesteld dat een fotograaf werk kan leveren dat door het auteursrecht kan beschermd worden, ook al werkt hij op bestelling en zelfs al verstrekt de meester van het werk hem sommige aanduidingen.

Verder bevestigt het vonnis andermaal dat de afstand van een kunstwerk niet de afstand van het reproductie-recht van dat werk veronderstelt. Dit principe staat overigens expliciet in art. 19 van de auteurswet.

Tot zover kan op de motivering niets worden aangemerkt. Daarna echter stelt de Rechtbank dat een foto, om van de bescherming van het auteursrecht te kunnen genieten, origineel dient te zijn; hierop oordeelt de Rechtbank in feite dat de foto, die aan de basis lag van de eis, niet origineel was en dus niet vatbaar was voor bescherming van het auteursrecht.

Deze rechtspraak nu lijkt ons onbillijk. Ziehier waarom.

De Belgische auteurswet van 1886 spreekt niet over de foto's alhoewel er tijdens de voorbereidende werken wel aan gedacht werd (tussenkomen minister de Moreau, Kamerzitting 26 november 1885, Benoît et Descamps, «Commentaire législatif» p. 216). Reeds in 1894 vroeg Wauwermans in zijn standaardwerk «Le Droit des Auteurs en Belgique» (p. 143), dat een speciale wet aan de fotografie zou worden gewijd. Bovendien legde de Conventie van Bern, door België bekrachtigd, sedert de versie van Berlijn (1908) aan de toetredende staten de verplichting op, de foto's wettelijk te beschermen.

Niets gebeurde echter en dit bracht mede dat de Belgische rechtspraak de auteurswet slechts op de foto's toepaste, wanneer zij als «kunstwerken» konden worden beschouwd. (Brussel, 3 november 1893, Pas. 1894, II, 5; Vred. Brussel 18 april 1910, J.T. 1910 kol. 745; Koophandel Antwerpen 5 april 1913, J.P.A. 1913, I, 106; Brugge 10 januari 1933, J.T. 1933, 265; St.-Joost-ten-Node 25 juli 1935, J.J.P. 1935, p. 400.)

Dit stelsel had tot gevolg dat de rechtbanken zich gedroegen als academische jury's, met alle nefaste verschijnselen vandien. Ook het buitenland kende dezelfde rechtspraak, die al vlug door de rechtsleer werd aangevallen (Pouillet: *Traité de la propriété artistique* 105). Een langzame evolutie voltrekt zich dan waarbij de rechtbanken het criterium van het «kunstzinnig karakter» laten varen en in de plaats daarvan de «oorspronkelijkheid» beginnen te stellen. Ook in België ontstaan reeds vóór de oorlog enkele vonnissen in die zin (Brussel, 8 februari 1933, P.P. 1936, 172).

Dan wordt, in 1948, te Brussel de Berner Conventie herzien en de fotografische werken worden volledig gelijkgesteld met de overige letterkundige- en kunstwerken. Het onderzoek naar het «kunstzinnig karakter» van de foto's behoort hiermee definitief tot het verleden. Terecht oordeelde dan ook de Vrederechter te Gent in een vonnis van 20 oktober 1954 (R.W. 1954/55, kol. 1.691; bevestigd door Rechtbank Gent, 23 februari 1955, R.W. 1954/55, kol. 1.682) dat «originaliteit» een voldoende criterium is om aan een foto bescherming van het auteursrecht te verlenen. De grote verdienste van dit vonnis ligt er verder in, een reeks elementen aan te duiden waaruit die originaliteit kan blijken (belichting, tijdopneming, wending, afscherming, achtergrond, keuze van emulsies, papiersoorten, enz.).

Dit stelsel heeft het voordeel, dat op objectieve gronden iedere foto als a priori beschermd kan worden aanzien. Zelfs de meest onbekwame fotograaf kiest belichtingsduur, afstand en diafragma. Ook met de modernste automatische apparaten moet hij nog één van deze drie elementen zelf bepalen.

Het vonnis van de Rechtbank te Hasselt daarentegen aanvaardt eerst wel dat het criterium van de originaliteit voldoende is — dat kan nu ook niet anders meer! — maar verworpt vervolgens de originaliteit van de foto in kwestie, zonder één enkel element er van na te gaan (alhoewel wel enkele elementen worden aangeduid). M.a.w. de rechtbank steunt zich gewoon op haar persoonlijke overtuiging.

Nu is het duidelijk dat dit in feite een terugval betekent tot het vroegere stelsel, door de rechtsleer terecht veroordeeld, en ten slotte door de Berner Conventie verlaten. Inderdaad, de terminologie is veranderd; maar het resultaat komt op hetzelfde neer: de rechter onderzoekt de foto en verworpt de bescherming omdat hij, naar zijn persoonlijke overtuiging, de foto er niet waardig van oordeelt.

Het mag wel verbazend genoemd worden dat juist op het gebied der fotografie de rechtbanken zich zo kritisch opstellen. Geen rechtbank die er ook maar één ogenblik zal aan twijfelen dat een schilderij in de zuiverste pom-

pierstijl een «kunstwerk» is; geen rechtbank die bescherming zal weigeren aan het meest stupiede yé-yé gekrijt. Maar de fotografen mogen niet in de tempel der Schone Kunsten!

In België valt dit des te meer op, vermits door het K.B. van 29 januari 1935 ook tekeningen en modellen onder de bescherming van het auteursrecht vallen. Gelijk welk gebruiksvoorwerp kan beschermd zijn, en de foto ervan zou het niet zijn? Dat is toch ondenkbaar.

Er is dus slechts één billijke oplossing: alle foto's beschermen, die het resultaat zijn van een persoonlijke arbeid (dus niet b.v. deze door automaten vervaardigd). Dit is de stelling van het Franse Hof van Cassatie (7 december 1961; korte inhoud gepubliceerd in «Le Droit d'Auteur», 1963, II, p. 46). Reeds vóór de oorlog gingen enkele Belgische vonnissen in die zin: Corr. Luik, 16 april 1937 (P.P. 1938, 118) en Boom, 5 mei 1937 (R.W. 1937/38, kol. 51).

Elk ander stelsel leidt tot willekeur en onrechtvaardigheid.

Terloops dient nog te worden opgemerkt dat de Rechtbank een algemeen rechtsbeginsel uit het oog verliest wanneer zij stelt «dat het echter op de eerste plaats aan eisers behoort hun recht en dus het bestaan van de vereiste elementen (van originaliteit nl.) te bewijzen». Immers, de originaliteit van een auteurswerk moet steeds vermoed worden; het behoort aan verweerder te bewijzen dat het werk hetzij banaal is, hetzij gesteund op een reeds bestaand werk. De Rechtbank vraagt hier een onmogelijk bewijs!

3. Aard van de rechten van de filmproducer — arrest van het Hof van Cassatie van 8-2-1966 (Pas., I, 744).

Een betwisting van fiskale aard heeft het Hof van Cassatie er toe gebracht de aard van de rechten van de filmproducer, en van het contract tussen filmproducer en filmverdelers te onderzoeken.

Het is bekend dat in de regel de filmproducers hun films niet rechtstreeks aan het publiek voorstellen. Zij laten de verspreiding over aan verdelers, in principe in ieder land één. De verdelers sluiten op hun beurt contracten af met de bioscopeigenaars.

Nu komt het wel voor dat tengevolge van verticale trustvorming de producer en de verdelers, en soms zelfs een aantal bioscopen, in feite economisch een geheel vormen; maar juridisch gaat het dan toch over verschillende entiteiten die met elkaar contracteren.

Het contract dat gesloten wordt tussen de bioscope-eigenaar en de verdeler is een gewoon huurcontract. Het contract dat gesloten wordt tussen verdeler en producer is ingewikkelder en niet steeds hetzelfde. Meestal gaat het over een cessie, soms over een mandaat. (Lyon-Caen, «*Traité de droit du cinéma*», II, p. 138 e.v.)

In ieder geval moet er steeds een prijs betaald worden in ruil voor de gegeven exploitatiemogelijkheid.

Wat is nu de natuur van deze betaling?

Volgens aanlegger, een filmverdelers, ging het over auteursrechten, wat zou meegebracht hebben dat zij aan een bepaalde belasting, die hier verder niets ter zake doet, zouden ontsnapt zijn.

Het Hof wijst deze stelling af en beweert dat «de door aanlegger aan de producers betaalde sommen geen bezoldiging uitmaken van de auteurs omwille van de afstand van hun rechten, maar dat het gaat over de tegenprestatie van de concessie van de rechten van de producers, die geen auteurs zijn.»

Het Hof verklaart dus dat de producers geen auteurs zijn; deze stelling is trouwens in overeenstemming met de Belgische rechtsleer en ook met vroegere arresten van het Hof (13-2-1941, Pas. I, 40; en 11-11-1943, Pas. 1944, I, 47).

Maar welke zijn dan die rechten van de producers, die hen in staat stellen films in concessie te geven? O.i. kan niet worden ontkend dat het, althans gedeeltelijk, wel degelijk auteursrechten zijn.

In de praktijk is het inderdaad zo, dat van alle co-auteurs van het filmwerk alleen de componisten van de filmmuziek hun rechten laten innen door de auteurs-verenigingen (Sabam in België), rechtstreeks bij de bioscopen. Deze inning bestaat uit een proportioneel recht op de ontvangsten.

Alle andere co-auteurs, realisator, scenarist, dialoogschrijver, eventueel auteur van het voorafbestaand werk (roman, toneelstuk, etc.) staan hun rechten af aan de producer. Het is hier niet de plaats om te gaan onderzoeken hoe dit zo gekomen is; dat valt buiten het bestek van deze korte bespreking. Deze overige co-auteurs worden door de producer vergoed, hetzij door een vast bedrag, hetzij eveneens door een proportioneel recht op de ontvangsten, geheven via de verdelers. De graad van beroemdheid van de betrokken auteur speelt hier natuurlijk een rol.

Wat er ook van zij, deze afstand betreft auteursrechten en de rechten die de producer (en verder de verdeler) uitoefent zijn ook (afgestane) auteursrechten. Het voorwerp van het contract tussen producer en verdeler, en tussen verdeler en bioscoop, is natuurlijk ruimer.

De producer verleent ook concessie voor het gebruik van een materieel voorwerp, de film. Een deel van de betaalde sommen hebben hier dus betrekking op. Maar een ander deel zijn onbetwistbaar auteursrechten, en het moet mogelijk zijn, aan de hand van het geheel van de reeks contracten tussen auteur, aan het een eind van de keten, en bioscoop, aan het andere eind, om het aandeel aan auteursrechten vrij precies te bepalen.

Wij geloven dat de Raad van State dit duidelijker heeft ingezien in een arrest van 10-6-1960 (Ing. Cons. juillet-aôût 1960). De betwisting ging tussen een aantal verdelers en de staat, omwille van een ministerieel besluit, getroffen op grond van de besluitwet van 22-1-1945, dat maxima wilde opleggen aan de voorwaarden door de verdelers aan de bioscopen gesteld. De Raad van State zag in dat het in feite over auteursrechten ging en dat deze niet onder toepassing vallen van gezegde besluitwet.

« Een filmwerk » zegt de Raad van State, « is een kunstwerk waarvan de waarde niet in verhouding staat tot de kostprijs van de productie »; en « de film mag niet vertoond worden zonder de toelating van de auteurs, die gewoonlijk gegeven wordt mits betaling; de verdelers verkrijgen van de auteurs dit recht om de filmvertoningen toe te laten; de verhuring van een film is in de eerste plaats de toelating, gegeven door de filmauteurs, hun mandatarissen of cessionarissen, om het werk te vertonen ». Dit heeft het Hof van Cassatie o.i. uit het oog verloren.

4. Citaten — arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 16-11-1966 (R.W. 1967/68, kol. 1.542).

Art. 13 van de auteurswet laat citaten toe met het oog op kritiek, polemiek en onderwijs. Uit de plaats van dit artikel in de wet, nl. in hoofdstuk II, auteursrecht op letterkundige werken, kan afgeleid worden dat alleen uit letterkundige werken kan geciteerd worden. Deze stelling wordt b.v. aanvaard door een vonnis van de Rechtbank van Brugge van 20-3-1957 (onuitgegeven) dat citaten uit muziekwerken veroordeelt.

De vraag wordt gesteld of bloemlezingen onder toepassing van art. 13 vallen.

Het moet vanzelfsprekend gaan om bloemlezingen die voor het onderwijs bestemd zijn; anders vindt art. 13 beslist al geen toepassing. Maar in bloemlezingen voor het onderwijs komen uiteraard citaten voor die vrij lang

kunnen worden; sommige korte werken, zoals gedichten, worden meestal zelfs in hun geheel overgenomen. Gaat dit de grenzen van art. 13 niet te buiten?

De rechtsleer vindt dat doorgaans inderdaad en oordeelt dat steeds de toelating van de auteurs moet bekomen worden (Recht, « *Le droit d'auteur en Belgique* », p. 92; Poirier, « *Le droit d'auteur* », 124). Ten minste zou de auteur toch zijn moreel recht moeten kunnen uitoefenen en zelf de uittreksels of de korte werken kunnen kiezen die overgenomen worden.

De rechtspraak volgt echter die strikte opvatting niet en laat de bloemlezingen (steeds bestemd voor het onderwijs natuurlijk) genieten van art. 13. Een vonnis van de Rechtbank van Brussel van 20-6-1949 (Pas. 1949, III, 40) laat een bloemlezing toe waarin uittreksels voorkomen die de vier bladzijden niet overtreffen, die geen onderling verband hebben en die, na elkaar gelezen, de gelegenheid niet geven om het algemeen plan van het werk te begrijpen.

Het vonnis zegt ook nog dat om de schoonheid van een gedicht te doen aanvoelen, het soms onvermijdelijk is om dat gedicht in zijn geheel te reproduceren.

De zaak waarover het hier nu ging betrof een bloemlezing van een bijzondere soort, geheel gewijd aan één auteur, nl. Willem Elsschot. Uit vier van zijn werken werden uittreksels gepubliceerd van resp. 25, 31, 21 en 13 p. lang.

In eerste aanleg werd deze handelswijze veroordeeld door de Rechtbank van Antwerpen in een vonnis van 25-11-1965 (R.W. 1967/68, kol. 1.543). De Rechtbank liet zich leiden door de overweging dat de bewuste bloemlezing weliswaar voor het onderwijs kon gebruikt worden, maar toch niet typisch voor het onderwijs alleen bestemd was; de bloemlezing kon evengoed als vulgarisatiewerk dienen. Vermits het door art. 13 vereiste doel dus ontbrak drong de veroordeling zich op. Over de lengte van de citaten spreekt de Rechtbank zich niet uitdrukkelijk uit; maar ze schijnt ze eigenlijk niet overdeven te vinden.

Dit blijkt o.i. duidelijk uit de aanhalingen die de Rechtbank doet uit de voorbereidende werken van de auteurswet en nl. de verklaringen over het begrip « citaat » in de Kamer afgelegd door de Minister van Justitie.

Het Hof van Brussel nu, in het besproken arrest van 16-11-1966, bevestigt de veroordeling, maar keert de motivering precies om: het Hof oordeelt dat de bloemlezing wel degelijk voor het onderwijs bestemd is, maar vindt dat de lengte van de citaten de perken van art. 13 te buiten gaat.

Wij kiezen de motivering van het Hof. Ten eerste, omdat het criterium van de lengte van het citaat objectief is en ondubbelzinnig; in de praktijk kan het door beide partijen, auteurs en uitgevers, gemakkelijk gehanteerd worden. Oordelen over de bestemming voor het onderwijs van een bloemlezing is veel delikater; dat wordt per slot van rekening altijd een subjectieve beslissing. Ten tweede omdat op deze manier toch ook aan de bloemlezingen voor het onderwijs redelijke beperkingen worden opgelegd. Het onderwijs is een zeer achterswaardige bekommernis, maar dat belet niet dat aan schoolboeken behoorlijk verdiend wordt en dat er geen reden is om de auteurs het kind van de rekening te laten worden. Art. 13 is niets meer dan een uitzondering op de regel, een tolerantie, die niet in misbruik mag ontstaan.

5. Het volgrecht — vonnis van de Rechtbank van Gent van 26-6-1967 (R.W. 1967/68, kol. 490).

Het volgrecht werd in België ingevoerd bij de wet van 25 juni 1921. Het bestaat uit een deelname, waarvan het tarief bij de wet is vastgesteld, in de verkoopprijs

van een kunstwerk ter gelegenheid van iedere (in België alleen openbare) verkoop door de achtereenvolgende eigenaars, ten gunste van de kunstenaar en zijn recht-opvolgers.

Buiten België kennen alleen de Duitse Bondsrepubliek, Frankrijk, Italië, Polen, Tsjecho-Slovakije en Uruguay het volgrecht. Sommige van deze landen breiden het uit tot de niet-openbare verkopen; sommige passen het ook toe op de verkoop van manuscripten van schrijvers en componisten.

Door het volgrecht heeft de wetgever, althans gedeeltelijk, willen verhelpen aan het schandaal van de astronomische prijzen, in de wacht gesleept door de latere eigenaars van kunstwerken die eens voor een appel en een ei door de kunstenaar of zijn nabestaanden om den brode werden verkocht.

Het volgrecht is onvervreemdbaar; deze bepaling was onmisbaar om het gestelde doel te bereiken. Anders zouden immers gewiekste kunsthandelaars vlug ingezien hebben dat zij, met het kunstwerk, ook een afstandsakte van het volgrecht konden inpalmten.

Strekt de onvervreemdbaarheid zich echter ook uit tot de rechtsovergangen *causae mortis*? M.a.w. mag de kunstenaar al dan niet per testament over zijn volgrecht beschikken? In Frankrijk is hierover al vrij vlug een controverse ontstaan. Een deel van de doctrine stelde dat het volgrecht slechts kon overgaan op de wettige erfgenamen. De meest gezaghebbende auteur op dit gebied, Desbois («*Le droit d'auteur*», ed. 1950, nr. 453) deelt die mening echter niet.

O.i. terecht. Immers, de gevaren die de kunstenaar bedreigen bij het leven, bestaan niet meer na zijn dood. De wet dient de kunstenaar te beschermen tegen derden die het volgrecht zouden kunnen trachten te verwerven door afstand, verkoop of schenking. Voor legaten dreigt die gevaarlijke belangstelling niet. Waarom mag bovendien de kunstenaar niet de gelegenheid krijgen op die wijze zijn genegenheid of zijn dankbaarheid te betuigen?

Toen in 1957 de nieuwe Franse auteurswet tot stand kwam, verkoos de wetgever nochtans de eerste stelling. De legatarissen en onregelmatige erfgenamen worden nu expliciet van de erfopvolging van het volgrecht uitgesloten; de overlevende echtgenoot verkrijgt slechts een vruchtgebruik.

Het toeval heeft echter gewild dat enkele jaren later, op 18 november 1964, nog een vonnis zou geveld worden door het Tribunal de Grande Instance van Nice (*Revue Trimestrielle de Droit Commercial*, 1966, p. 338), gesteund op de oude wet, vermits het een kunstenaar betrof (nl. Dufy) die overleden was in 1953, toen de oude wet nog van kracht was. Het vonnis verwierp de uitsluiting van de legatarissen. Het is wel jammer dat deze rechtspraak niet enkele jaren eerder is tot stand gekomen; ze had wellicht de wetgever kunnen beïnvloeden.

In België meent de doctrine doorgaans ook dat de onvervreemdbaarheid van het volgrecht zich niet uitstrekt tot de rechtsovergang *causae mortis*: Recht, «*Le droit d'auteur en Belgique*» p. 208 en Van Isacker «*De exploitatierechten van de auteur*» nr. 353. Alleen Poirier in «*Le droit d'auteur*», nr. 67, schijnt de andere opinie te huldigen.

Als rechtspraak was er tot nu toe slechts een vonnis van de vrederechter van het 2de Kanton van Brussel, van 25 april 1945 (J.T. 1945, 367), dat de uitsluiting van de legatarissen verwierp. Nu komt een vonnis van een Rechtbank van Eerste Aanleg deze tendens bevestigen. De rechtspraak zal hierdoor, o.i. gelukkig, nu wel vaststaan. Buiten de hoger aangehaalde redenen van morele aard is er o.i. trouwens een afdoend juridisch argument voor de triomferende opvatting, argument dat de Rechtbank overigens hanteert: de 2de alinea van art. 1 van de wet van 25 juni 1921 die het volgrecht instelt, bepaalt:

«Hetzelfde recht zal behoren aan de erfgenamen en rechtkebbenden der kunstenaars, zoals bepaald door de wet van 22 maart 1886 etc.». Welnu, art. 2 van deze wet zegt: «Dit recht blijft gedurende vijftig jaar na de dood van de auteur voor dezes erfgenamen of rechthebbenden voortbestaan». Art. 3 verduidelijkt verder: «Auteursrecht is roerend, vervreemdbaar en overdraagbaar, geheel of gedeeltelijk, overeenkomstig de regelen van het B.W.». De tekst sluit dus de onregelmatige erfgenamen niet uit; wat de «rechthebbenden» betreft, de rechtsleer aanvaardt algemeen dat de legatarissen er toe behoren.

6. *Het berouwrecht — arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 11-4-1969 (R.W. 1968/69, kol. 1.622).*

Dit arrest is uit een dubbel oogpunt belangwekkend.

Vooreerst is het de eerste maal dat het berouwrecht door de Belgische rechtspraak erkend wordt. Die erkenning is weliswaar impliciet en dit recht van de auteur wordt niet expliciet als dusdanig gekwalificeerd. Maar het is duidelijk dat het Hof grondig de redenen van het verbod en van de overtreding ervan onderzoekt om de gegrondheid na te gaan van de beslissing van de auteur, om te aanvaarden dat de auteur niet willekeurig is opgetreden en dat zijn beslissing werd ingegeven door veranderende politieke opvattingen.

De feiten waren de volgende:

De auteur, J.P. Sartre, had al sedert jaren de verdere opvoeringen verboden van zijn stuk «*Les Mains Sales*», dat destijds een groot succes had gekend en waarvan zelfs een filmbewerking gemaakt was, omdat hij meende dat in de huidige politieke toestand het stuk verkeerd zou begrepen worden.

Het «Fakkeltheater» te Antwerpen, een klein kamertoneel dat bekend staat voor zijn progressistische strekking, had al de meeste stukken van Sartre opgevoerd en wilde nu ook «*Les Mains Sales*» spelen. Het nam het verbod niet ernstig op vermits er rond dezelfde tijd nog vertoningen doorgingen in Nederland, Duitsland en Zwitserland.

(Dat dit mogelijk was kwam omdat Sartre vroeger al zijn rechten buiten de Franssprekende landen had afgestaan aan zijn uitgever, Nagel, die deze rechten verder kon beheren zonder Sartre daar nog in te kennen. Dit contract werd ondertussen, op verzoek van Sartre, ook verbroken door het Tribunal de Grande Instance de la Seine, in een vonnis van 27-10-1969, gepubliceerd in de «*Revue Internationale du Droit d'Auteur*», LXIII, p. 235.)

Sartre begon dan simultaan twee procedures. Een eerste op burgerlijk vlak en in kortgeding, waardoor hij een bevel tot stopzetting van de vertoningen bekam van de Voorzitter van de Rechtbank van Antwerpen, uitgesproken op 19-12-1966. Deze rechter gaf de indruk zijn bevel eigenlijk met tegenzin te hebben afgegeven. Hij vergelijkt ergens het toelatingsrecht van de auteur met het «*bon plaisir*» van de koningen uit het Ancien Régime en overweegt de mogelijkheid om de theorie van het rechtsmisbruik toe te passen.

Het is waarschijnlijk dat de verklaring voor het slechte humeur van de rechter moet gezocht worden in de andere opvoeringen in Nederland, Duitsland en Zwitserland en in de evident zuivere bedoelingen van de betrokken toneelgroep.

Het was dan ook niet verwonderlijk dat een correctionele kamer van dezelfde Rechtbank op 4-6-1968 de directeur van de groep vrijsprak in de procedure die het gevolg was van een klacht van de auteur.

Het vonnis stelde lakoniek vast dat er geen bedrieglijkheid, noch kwaadwilligheid in het spel was geweest. Niettegenstaande alle sympathie die wij kunnen voelen voor de betrokken toneelgroep, is het toch goed dat het Hof van Brussel de zaken heeft rechtgezet. Inderdaad,

van alle morele rechten van de auteur is het berouwenrecht wellicht het meest eerbiedwaardig. Niemand kan toch onverschillig blijven voor « les cas de conscience, les crises traversées par un écrivain, un compositeur, qui regrette d'avoir communiqué l'une de ses œuvres au public » (Desbois, *« Le Droit d'Auteur en France »*, p. 435).

Natuurlijk mag dat recht niet willekeurig uitgeoefend worden en geen nadeel berokkenen aan de gebruiker te goeder trouw. Het geval in kwestie was vlekkeloos: de redenen van J.P. Sartre waren eerbiedwaardig en algemeen bekend; hij is niet ontijdig op een vroegere toelating teruggekomen: het verbod werd door de auteursvereniging Sabam aan de toneelgroep medegedeeld zodra de bedoeling bekend werd om « Les Mains Sales » te gaan opvoeren.

Het arrest van het Hof van Brussel vertoont nog een bijkomend belang. Het delict van namaking is volmaakt indien het wordt bedreven hetzij met een kwaadwillig, hetzij met een bedrieglijk opzet. Een van beide elementen volstaat; kwaadwilligheid en bedrieglijkheid moeten niet samen aanwezig zijn. (Cass. 13/11/1893). De bedrieglijkheid komt meer voor dan de kwaadwilligheid; winst oogmerk, zelfs indien er geen winst gemaakt werd, volstaat voor de kwalificatie (Recht, *« Le droit d'auteur en Belgique »*, p. 165). Het arrest is een van de weinige die we kennen, die de namaking kwalificeren door de kwaadwilligheid. Kwaadwilligheid betekent hier de bedoeling om de artistieke reputatie van de auteur te schaden (Recht, *ibidem*). Het Hof stelt vast dat de directeur van de toneelgroep zeer goed de persoonlijkheid en het werk van J.P. Sartre kende, dat hij ook de redenen van zijn verbod moest kennen en dat hij dus moest weten dat de vertoningen zijn moreel recht zouden schenden.

7. De Radiodistributie - arrest van het Hof van Beroep te Brussel, van 3-6-1969. (R.W. 1969/70, kol. 1575).

Het is vrij laat dat de Belgische rechtspraak zich nog bezighoudt met de radiodistributie in het auteursrecht.

Vrij laat ten eerste omdat deze communicatietechniek reeds ver over haar hoogtepunt heen is en misschien zelfs ten dode is opgeschreven, nu de moderne techniek toelaat aan relatief goedkope prijs individuele ontvangsttoestellen aan te bieden die wat gevoeligheid van ontvangst en klankweergave betreft de strengste kritiek kunnen doorstaan. Meer en meer verliest de radiodistributie daardoor haar reden van bestaan. Het is dus verwonderlijk dat het niet vroeger tot een betwisting kwam. In Nederland b.v. werd een eerste betwisting afwijzend beslecht door een arrest van het Hof van Amsterdam van 24 oktober 1929. (*Le Droit d'Auteur*, 1932, p. 22). Een tweede procedure zou later met succes bekroond worden voor de Hoge Raad der Nederlanden in een arrest van 27 juni 1958. (*Le Droit d'Auteur*, 1959, p. 74).

Vrij laat ten tweede omdat sedert enkele jaren het positief recht zo precies geformuleerd is dat de procedure o.i. eigenlijk geen zin meer had en dat een andersluidend arrest eenvoudig ondenkbaar is.

Onze auteurswet van 22 maart 1886 heeft de radio nooit gekend. De algemeen geformuleerde regel van art. 16, dat geen enkel werk in het openbaar mag uitgevoerd worden zonder toelating van de auteur, is in de loop der tijden door de rechtspraak aan de verschillende communicatietechnieken aangepast. Op gebied van de radio-uitzending is het overigens nooit tot een geschil gekomen.

Maar verder gelden ook nog enkele internationale verdragen, waaronder dat van Bern wel het voornaamste is. Aanvankelijk vermeldde dit verdrag, dat eveneens van 1886 dateert, uiteraard ook de radio-uitzending niet. Dit begrip doet slechts zijn intrede in de tekst opgesteld ter gelegenheid van de herziening te Rome, in 1928. Er wordt dan een art. 11bis ingevoerd, dat bepaalt: « De auteurs van

letterkundige- en kunstwerken genieten het uitsluitend recht om machtiging te verlenen tot mededeling aan het publiek van hun werken door middel van radio-uitzending. »

Tijdens de herziening te Brussel, in 1948, werd dit artikel nader uitgewerkt. Het luidt nu: « De auteurs van letterkundige en kunstwerken genieten het uitsluitend recht machtiging te verlenen tot: 1) de radio-uitzending van hun werken of de openbare mededeling ervan door elk ander middel om draadloos tekens, klanken, of beelden uit te zenden; 2) elke openbare mededeling, hetzij telegrafisch, hetzij draadloos, van het langs de radio uitgezonden werk, wanneer deze mededeling door een ander dan het oorspronkelijk organisme wordt gedaan; 3) etc. »

De tweede alinea slaat expliciet op de radiodistributie.

Tot de tekst van Rome (1928) kon er aan getwijfeld worden of een radio-uitzending een openbare uitvoering was; tot de tekst van Brussel (1948) kon er dan nog aan getwijfeld worden of radiodistributie een afzonderlijke openbare mededeling was. Maar van dan af is iedere twijfel uitgesloten.

Vermits nu door de wet van 27 juli 1954 ook de Belgen zelf de tekst van de conventie mogen invoeren telkens wanneer deze voordeliger is dan de Belgische auteurswet, is de conventie a.h.w. Belgische wet geworden.

De tweede procedure in Nederland wordt verklaard door het feit dat dit land op dat ogenblik, (en vandaag trouwens nog altijd) de tekst van Brussel van de Conventie van Bern niet bekrachtigd had. In België echter was een andere beslissing onmogelijk geworden.

8. Adaptaties - arrest van het Hof van Beroep van Brussel van 12-11-1969 (J.T. 1970, p. 223).

Wanneer er betwistingen rijzen in verband met bewerkingen, dan gaat het gewoonlijk tussen de auteur van het oorspronkelijk werk en de bewerker, waarbij de auteur dan aan de bewerker verwijt zijn werk te slaafs te hebben nagebootst; terwijl de bewerker iedere afstamming verwerpt en het vaderschap opeist van een werk dat hij als volledig nieuw en oorspronkelijk bestempelt.

Hier behoorde het oorspronkelijk werk nu tot het openbaar domein. De betwisting ging tussen twee bewerkers, waarvan de eerste aan de tweede verweet zijn bewerking te hebben nagebootst.

Een bewerker kan zonder twijfel een persoonlijk auteursrecht opeisen. Dit staat niet uitdrukkelijk in de Belgische wet, maar wel in art. 2 al. 2 van de Conventie van Bern, die ook geldt voor de Belgische auteurs. Maar, zoals ieder ander werk, moet ook een bewerking voldoende oorspronkelijk zijn om de bescherming van het auteursrecht te verdienen.

Vermits het over een afgeleid werk gaat, kan de oorspronkelijkheid natuurlijk slechts betrekkelijk zijn, maar in zekere mate moet ze toch bestaan. toals Desbois schrijft (*« Le Droit d'Auteur en France »*, p. 28) « l'originalité relative se manifeste soit à la fois dans la composition et l'expression, soit seulement dans l'expression, soit enfin, seulement dans la composition ».

De bewerkingen moeten noodzakelijkerwijs aan beide voorwaarden voldoen. De mate waarin samenstelling en uitdrukking van een bewerking oorspronkelijk zijn is moeilijk uit te maken en de rechters die hierover moeten oordelen moeten een grote algemene culturele kennis bezitten en zin hebben voor nuances.

De bewerking van een werk dat tot het openbaar domein behoort kan beschermd zijn, voor zover de bewerking natuurlijk voldoende oorspronkelijk is (cf. Brussel, 22-4-1959 met artikel van Van Isacker, *« Atomium en auteursrecht »* in *Ingénieur-Conseil*, augustus-september 1959).

De Rechtbank van Brussel, in een vonnis van 24-9-1968 (J.T. 1969, p. 177), had geoordeeld dat de eerste bewerk, Pierre Fresnay, niet aan de voorwaarde van een voldoende oorspronkelijkheid voldaan had. Hij had het werk van Diderot niet essentieel gewijzigd, en alleen enkele weglatingen aangebracht. Hij had trouwens in het openbaar verklaard dat hij met uiterste zorg er over gewaakt had het werk van Diderot zo strikt mogelijk te eerbiedigen. Daarom, oordeelde de Rechtbank, is er geen nieuwe schepping geweest, bij gebrek aan oorspronkelijkheid, en het werk verdient dus geen auteursrechtelijke bescherming. Dit brengt dan automatisch mee dat Fresnay aan derden niet mag verbieden dezelfde bewerking te gebruiken.

Het Hof van Beroep van Brussel heeft nu gemeend dit vonnis te moeten hervormen. De motivering verschilt natuurlijk alleen in feite, niet in rechte. Voor zover we deze feiten kunnen overzien, geloven we dat de Rechtbank gezonder had geoordeeld.

9. De auteur in dienstverband en de rechten van de televisiefilmrealisator — arrest van het Hof van Beroep van Brussel, van 9-12-1969.

Dit arrest is van groot belang op twee verschillende gebieden: enerzijds, de rechten van een auteur die werkt onder een dienstcontract, en anderzijds, de rechten als auteur van een realisator van (televisie)films.

De aanlegger was enkele jaren in dienst geweest van de B.R.T. en had een aantal realisaties verricht van dramatische uitzendingen, die op film waren vastgelegd. Na zijn vertrek zond de B.R.T. enkele van deze programma's nog eens uit en verkocht ze ook aan buitenlandse zenders. Aanlegger eiste hiervoor een bijkomende vergoeding. De B.R.T. weigerde hierop in te gaan, aanvoerend dat een realisator geen auteurswerk verricht en dus geen auteursrecht kan invoeren; en dat, in ieder geval, indien aanlegger toch een auteursrecht zou hebben, hij het impliciet aan de B.R.T., zijn werkgever, zou hebben afgestaan.

Het Hof van Brussel verwierpt beide argumenten.

Vooreerst kent het Hof aan een realisator wel degelijk de hoedanigheid van auteur toe. Het Hof onderzoekt de elementen van de schepping die deze hoedanigheid rechtvaardigt en somt er enkele op. Het Hof komt tenslotte tot een frappante formulering waar het de aanlegger de schepper van de beelden, «un créateur d'images», noemt. Het medium film, of televisie, kent buiten de auteur(s) van de tekst en de componist van de muziek nog een derde soort auteur, de schepper van het beeld. Volgens het Hof is trouwens «in een werk, dat bestaat uit een opeenvolging van beelden, het beeld een uitdrukkingmiddel van even groot belang als de dialoog».

Deze opvatting, die ons de logica zelf lijkt, werd in het buitenland, vnl. in de belangrijke film-producerende landen, lang bestreden. In de landen die de producer als enig auteur van de film beschouwen (Verenigde Staten, enz.) werd de realisator uiteraard ook al nooit als auteur beschouwd. Maar ook in de landen die de intellectuele scheppers van de film als auteurs beschouwen (Frankrijk, enz.) vond de realisator lange tijd geen genade, vnl. dan in de rechtsleer, die hem op een lijn plaatste met de toneelregisseur.

Het is de rechtspraak in die landen die tot de erkenning van de realisator als auteur is gekomen. Zeer duidelijk wordt dit b.v. gesteld in een vonnis van 6 april 1949 (Gazette du Palais, 1949, I, 249) betreffende de film «*Les Enfants du Paradis*» van Carné en Prévert.

Een arrest van het Hof van Parijs van 14 juni 1950 (Dalloz 1951, 9) zegt zelfs dat de realisator tussenkomt «in het hart van het filmwerk zelf», dat hij «essentieel

deelneemt aan de artistieke schepping van het filmwerk».

In de nieuwe Franse wet van 11 maart 1957 komt de realisator voor in de opsomming van de auteurs van het filmwerk (art. 14). Wellicht komt de tijd, zoals Lyon-Caen schrijft («*Traité de droit du cinéma*», p. 273) dat de realisator als enig auteur van het filmwerk zal beschouwd worden.

Het arrest van het Hof van Brussel komt op zijn tijd, nu in België de filmproductie stilaan belangrijker begint te worden.

Tussen de traditionele film, bestemd voor de bioscopen, en de televisiefilm, moet op dit gebied o.i. geen onderscheid gemaakt worden. De aard van deze werken is volledig dezelfde; het enige verschil is gelegen in de technische manier van vastleggen op een drager van beelden en klanken, de «film». Het «filmwerk», als voorwerp van auteursrechten, moet los van deze technische factoren bekeken worden.

Nadat het Hof dus de rechten van aanlegger als auteur had erkend, onderzoekt het zijn toestand t.o.v. zijn werkgever, de B.R.T.

In het algemeen aanvaardt de doctrine dat de werkgevers de auteursrechten van hun aangestelden kunnen verwerven door cessie. De Belgische doctrine (Wauwer-mans, Poirier, Van Isacker) neemt aan dat die afstand impliciet is. Er bestaat weinig rechtspraak, die dan nog meestal gaat over tekeningen en modellen (Kortrijk 8-1-1959, R.W. 1959/59, kol. 1.308; Koophandel Gent 5-6-1965, J.T. 26/9/65).

In Frankrijk eiste de grote meerderheid van de rechtspraak echter al sedert jaren de expliciete cessie, die moet voorkomen in het contract. De nieuwe Franse wet van 11 maart 1957 voorziet dit beginsel nu uitdrukkelijk in art. 1. Ook de nieuwe Duitse wet van 9 september 1965 heeft die oplossing gekozen (art. 43).

Het Hof sluit zich bij die opvatting aan, na de contracten onderzocht te hebben en vastgesteld te hebben dat deze alleen betrekking hadden op de materiële handelingen die de realisator in uitvoering van zijn opdracht te verrichten heeft, maar niet op de geestelijke schepping die er onafhankelijk van is. Het Hof verwierpt de vergelijking met de tekeningen en modellen, waarover de (hoger geciteerde) rechtspraak door de B.R.T. was ingeroepen, omdat in die gevallen de reproductie op grote schaal tot de natuur van het contract behoort, wat niet het geval is voor een televisie-uitzending die in principe eenmalig is.

Het Hof verwierpt eveneens het in ondergeschikte orde aangevoerde argument van de B.R.T., dat dit organisme als initiatiefnemer van een collectief werk er ook de auteursrechten van zou bezitten. Deze opvatting wordt in het buitenland algemeen aanvaard voor encyclopedieën, b.v. Het principe komt voor in de Franse en de Nederlandse wet.

Maar wat films betreft wordt deze oplossing door de doctrine verworpen en trouwens ook expliciet door de Franse wet, die de toestand van de filmauteurs apart regelt (zie hoger).

Voor televisiefilms, en voor televisieprogramma's in het algemeen, gaat de vergelijking met collectieve werken trouwens niet op, en het Hof ziet dat zeer klaar in. De verschillende mede-auteurs bewaren daarvoor teveel hun vrijheid en zelfstandigheid van handelen.

B. Courante rechtspraak.

De hier gemaakte selectie is uiteraard subjectief vermits slechts enkele tientallen beslissingen besproken worden. Wij geloven echter toch een vrij getrouw beeld te kunnen ophangen van de voornaamste problemen die de rechtspraak bezighouden.

Een steeds terugkerend probleem in het auteursrecht is de vraag van de openbaarheid van de uitvoeringen. De wet (art. 15 en 16 van de auteurswet van 22 maart 1886) laat de oplossing van deze vraag immers over aan de rechtspraak; het kan ook niet anders.

Ook in de hier beschouwde periode werden talrijke beslissingen hieraan gewijd. Vnl. de rechtbanken van Luik hebben zich toegelegd op het nader omschrijven van het begrip «privé-kring». Zij interpreteren dat begrip zeer strikt, o.i. terecht, vooral wanneer het gaat over kringen die niet van winsttoegmerken vrij zijn.

Als criterium wordt weerhouden, dat tussen de leden van een privé-kring een band van intimiteit moet bestaan, die de oorzaak van hun aansluiting is en niet een gevolg.

Het vraagstuk van de uitvoeringen bij wijze van demonstratie (verkoop van radiotoestellen b.v., of van grammofoonplaten) wordt verschillend beoordeeld. Sommige beslissingen beschouwen ze als openbaar, andere niet. De negatieve oplossing schijnt echter te prevaleren.

Het bepalen van de schadevergoeding voor onwettige uitvoeringen schijnt minder problemen te hebben doen rijzen dan in de vorige beschouwde periode.

Meestal wordt nu vertrokken van de normale toelatingsvoorwaarden, die de auteursvereniging had opgelegd indien de voorafgaande aanvraag naar behoren was gedaan, vermeerderd met een bedrag dat de rechtbanken *ex-aequo et bono* willen bepalen.

Dat daarenboven nog morele schadevergoeding moet worden toegekend, wordt niet algemeen aanvaard.

Ook het leveren van het bewijs van de onwettige uitvoeringen of reproducties brengt problemen mee, omdat de auteursvereniging in ons land een gewoon privé organisme is (een samenwerkende vennootschap) en geen beroep kan doen op de politiediensten.

1. Verantwoordelijke personen.

Al wie medegewerkt hebben aan een wederrechtelijke uitvoering, zoals b.v. voorzitters of bestuurders van verenigingen, inrichters van feesten, eigenaars van mechanische toestellen, zijn solidair verantwoordelijk (Rechtbank Antwerpen, 4de Kamer, 10-2-1965).

Elk bestuurslid van een feitelijke vereniging draagt een eigen verantwoordelijkheid voor het naleven van de wet op het auteursrecht (Vrederecht Maaseik, 4-6-1965).

Ieder lid van een feitelijke vereniging is solidair verantwoordelijk voor de muziekuitsvoeringen en kan afzonderlijk vervolgd worden (Rechtbank Luik, 5de Kamer, 24-11-1965).

Uitbater en bezoldigd zaakvoerder zijn solidair verantwoordelijk voor de in hun instelling uitgevoerde muziekwerken (Vrederecht Florenville, 18-10-1966, bevestigd door Rechtbank Aarlen, 11-4-1967).

Wie een publiciteitswagen met geluidsinstallatie verhuurt is verantwoordelijk voor de ermee verrichte muziekuitsvoeringen; de met zijn cliënten afgesloten overeenkomsten blijven vreemd aan de auteurs. (Vrederecht Doornik, 26-10-1966).

De uitbater van een herberg en de eigenaar van het muziekkaparaat, dat in de herberg wordt geplaatst, zijn solidair verantwoordelijk voor de gegeven muziekuitsvoeringen (Vrederecht St.-Niklaas-Waas, 7-11-1966).

De eigenaar van een autocar die deze met een radio uitrust, is verantwoordelijk voor de muziekuitsvoeringen gehouden door zijn aangestelde (Vrederecht Kortrijk, 2de Kanton, 8-11-1966).

Een penningmeester van een V.Z.W. is niet verantwoordelijk voor de uitvoeringen ingericht na zijn ontslag, zelfs indien dit ontslag niet werd gepubliceerd (Rechtbank Dendermonde, 5de Kamer, 7-11-1967; R.W. 1968/69, kol. 700).

De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoeringen ingericht door onderwijzers in de gemeenteschool (Vrederecht Couvin, 30-6-1969).

2. Openbaarheid van de uitvoeringen.

Wanneer zonder moeite een lidkaart kan bekomen worden en toegang verschaft wordt tot het lokaal, is de openbaarheid bewezen (Rechtbank Antwerpen, 4de Kamer, 3-3-1965).

De deelnemers aan een reis in een autocar vormen geen privé-club en de uitvoeringen in de autocar zijn openbaar. Er is geen sprake van enige band tussen de deelnemers vermits de deelneming vrij staat aan iedereen die inschrijft en betaalt. (Rechtbank Leuven, 2de Kamer, 11-3-1965) (R.W. 1964/65, kol. 1.987).

Het voortbrengen van muziek in winkels en warenhuizen, met louter publicitair doel, dient als een openbare uitvoering aangezien (Vrederecht Westerlo, 17-3-1965).

Het openbaar karakter van de muziekuitsvoeringen die in een clublokaal plaatsvinden is bewezen, wanneer het clubreglement, hoewel strenge aansluitingsvoorwaarden voorzien, in werkelijkheid niet wordt toegepast, zodat toegang wordt verleend tegen eenvoudige betaling van een zgz. lidgeld (Rechtbank Kortrijk, 8-6-1965).

Uitvoeringen in een handelonderneming bij wijze van demonstratie voor een cliënt zijn openbaar (Rechtbank Kortrijk, 4-1-1966).

De openbaarheid is bewezen wanneer zonder moeite of valse voorwendsels een lidkaart kan bekomen worden om zich toegang te verschaffen tot het lokaal (Rechtbank Antwerpen, 4de Kamer, 16-3-1966).

Om privé te zijn moet een kring tussen een beperkt aantal leden een werkelijke, bijna familiale gemeenschap tot stand brengen, gesteund op intellectuele overeenkomsten b.v. (Vrederecht Luik, 1ste Kanton, 20-5-1966).

Uitvoeringen in een autocar zijn openbaar indien zowel een gewoon medereiziger als een lid van een privé-club er kan van genieten (Vrederecht Moorsele, 3-10-1966).

Uitvoeringen in een autocar zijn openbaar als de deelneming aan de reis voor iedereen openstaat (Vrederecht Kortrijk, 2de Kanton, 8-11-1966).

Om privé te zijn moet een uitvoering uitsluitend gehouden worden voor de leden van een vereniging, die trouwens aan ernstige voorwaarden van aansluiting moeten onderworpen zijn. Het volstaat niet de aansluiting voor te behouden aan een bepaalde categorie personen, of bepaalde groepen uit te sluiten. Tussen de leden moet een werkelijke intimiteit bestaan, gegrond op banden van familiale of vriendschappelijke aard, of persoonlijke betrekkingen met de inrichter. Indien de vereniging een winsttoegmerk nastreeft, moeten deze omstandigheden des te strenger worden nagegaan (Rechtbank Luik, 5de Kamer, 11-10-1967).

Uitvoeringen van grammofoonplaten in een winkel, op verzoek van cliënten, bij wijze van proef, zijn niet openbaar (Vrederecht Leuven, 1ste Kanton, 12-10-1967).

Idem (Vrederecht Asse, 24-12-1968).

Een toonzaal van radio- en TV-toestellen is een openbare plaats, zelfs indien het gewone publiek geen toegang heeft en de zaal slechts toegankelijk is voor een bepaalde categorie publiek, nl. verdelers, eventueel vergezeld door hun cliënten (Vrederecht Antwerpen, 1ste Kanton, 15-1-1969).

Een privé-kring moet, tussen een relatief beperkt aantal leden, een bijna familiale intimiteit tot stand brengen, gesteund op verkozen affiniteit. Een kring die openstaat voor ieder die een banale bijdrage betaalt, en voor ieder die een lid vergezelt, mits betaling van een kaart zoals een inkomgeld, richt zich tot het gewone publiek (Vrederecht Luik, 1ste Kanton, 28-2-1969).

Het openbaar karakter van een uitvoering is evident wanneer uitnodigingen gericht werden aan personen, vreemd aan de inrichtende kring; aan echtgenoten en kinderen; indien de toegang tot de zaal niet gecontroleerd werd en indien de consumpties moesten betaald worden (Vrederecht Luik, 2de Kanton, 27-6-1969).

Een school wordt openbaar wanneer de ouders van de leerlingen aanwezig zijn (Vrederecht Couvin, 30-6-1969).

Wanneer buiten de leden van een vereniging, ook de echtgenoten en de oudere kinderen toegang hebben tot de uitvoeringen, zijn deze openbaar (Vrederecht Oostende, 16-10-1969).

Uitvoeringen bij wijze van demonstraties voor cliënten in een winkel zijn niet openbaar (Vrederecht Seraing, 19-11-1969).

3. Schadevergoeding.

De schadevergoeding boven het normale recht is verschuldigd voor administratieve werkzaamheden in verband met de opsporing en de vervolgingen en kan billijk en minimum geraamd worden op de helft van het ontdoken recht (Rechtbank Antwerpen, 4de Kamer, 10-2-1965).

De schadevergoeding kan geschat worden op het ontdoken recht, vermeerderd met 25 % (Rechtbank Antwerpen, 4de Kamer, 3-3-1965).

Een vergoeding voor vermengde stoffelijke en zedelijke schade dient toegekend (ontdoken recht + 25 %) (Hof Brussel, Corr. Beroep, 15de Kamer, 25-9-1965).

De schade dient begroot op basis van de ontdoken rechten + schadevergoeding 25 % (Rechtbank Antwerpen, 4de Kamer, 16-3-1966).

De schade moet berekend worden door samentellen van de normale tarieven, vaststellingskosten en morele schade (Vrederecht Paliseul, 27-6-1966).

Idem (Vrederecht Florenville, 18-10-1966; bevestigd door Rechtbank Aarlen, 11-4-1967).

Idem (Rechtbank Hasselt, 21-11-1966).

De schade dient gelijkgesteld met het ontdoken recht. Morele schadevergoeding wordt niet toegekend; vaststellingskosten wel (Rechtbank Leuven, 2de Kamer, 2-3-1967).

Het is strijdig te beslissen dat aan de rechten der auteurs geen schade wordt toegebracht, wanneer wordt vastgesteld dat zij hun toelating voor een niet bij overeenkomst voorziene uitvoering slechts geven mits betaling van een hogere bijdrage (Cassatie, 1ste Kamer, 17-11-1967).

Wanneer een inkomgeld gevraagd wordt dat hoger ligt dan de bij de toelating tot uitvoeren overeengekomen prijs, is een eis tot schadevergoeding gegrond (Vrederecht Fosses-la-Ville, 11-9-1968).

4. Morele schadevergoeding.

Vergoeding voor morele schade wordt enkel te principiële titel toegekend en geraamd op 10 fr. per uitgevoerd werk (Vrederecht Maaseik, 4-6-1965).

Een vergoeding voor vermengde stoffelijke en zedelijke schade dient toegekend (Hof Brussel, Corr. Beroep, 15de Kamer, 25/9/1965).

De schadevergoeding moet berekend worden door samentellen van normale tarieven, vaststellingskosten en morele schade (Vrederecht Paliseul, 27-6-1966).

Idem (Vrederecht Florenville, 18-10-1966; bevestigd door Rechtbank Aarlen, 11-4-1967).

Contra.

Er is geen morele schade. Er kan slechts een vergoeding toegekend worden voor administratieve werkzaam-

heden, billijk geraamd op de helft van het ontdoken recht (Rechtbank Antwerpen, 4de Kamer, 10-2-1965).

Wederrechtelijke uitvoeringen vormen weliswaar een oneerlijke concurrentie t.o.v. andere uitbaters, maar Sabam lijdt daarom nog geen morele schade (Rechtbank Leuven, 2de Kamer, 2-3-1967).

Materiële en morele schade zijn vermengd en kunnen niet afzonderlijk bepaald worden (Rechtbank Neufchâteau, 22-6-1967).

5. Burgerlijke procedure.

Sabam mag, op grond van haar wederkeringsovereenkomsten met de vreemde auteursverenigingen, dagvaarden namens de wederrechtelijk uitgevoerde auteurs.

Deze auteurs behouden evenwel het recht om naast en samen met Sabam op te treden (Vrederecht 1ste Kanton Schaarbeek, 10-2-1965).

De dagvaarding is authentiek wat betreft de vermeldingen over de personen die de deurwaarder hebben aangesteld; deze vermeldingen kunnen slechts worden bestreden door een betichting van valsheid (Vrederecht Paliseul, 27-6-1966; bevestigd door Rechtbank Neufchâteau, 22-6-1967).

Het is niet vereist de samenstelling van de raad van beheer van een vennootschap in de dagvaarding te vermelden; het volstaat de juiste benaming en adres aan te geven, alsmede naam en adres van de directeur generaal, die bevoegd is om in rechte te treden (Vrederecht Florenville, 18-10-1966; bevestigd door Rechtbank Aarlen, 11-4-1967).

Sabam mag voor de auteurs het vorderingsrecht uitoefenen waar hun rechten worden geschaad, en de schade hieruit voortspruitend vervolgen voor de bevoegde rechtbanken (Vrederecht Arendonk, 7-12-1967).

Art. 808 van het G.W. laat toe in elke stand van het geding, zelfs in beroep, interesten, termijnen, huurgelden sedert de instelling van de vordering verschuldigd of vervallen, bij te eisen (Rechtbank Marche-en-Famenne, 27-2-1969).

6. Bewijs.

a) Vermoedens.

Het voorkomen van platen in een juke-box bewijst voldoende dat ze regelmatig ten gehore worden gebracht (Rechtbank Antwerpen, 4de Kamer, 3-3-1965).

Muziekuitvoeringen zijn materiële feiten die door alle rechtsmiddelen, vermoedens inbegrepen, mogen bewezen worden. Het is niet aan te nemen dat op een bal alleen oude muziekwerken, behorend tot het openbaar domein, gespeeld worden; er moet integendeel aangenomen worden dat hedendaagse suksesmelodieën gespeeld worden (Vrederecht Paliseul, 27-6-1966; bevestigd door Rechtbank Neufchâteau, 22-6-1967).

Het louter bestaan van een muziektostel in een herberg is op zichzelf een bekentenis van muziekuitvoeringen (Rechtbank Leuven, 2de Kamer, 2-3-1967).

b) Programma.

Uit het feit dat de ondertekenaar van het programma van de uitgevoerde werken niet bij de uitvoering aanwezig was, mag niet worden afgeleid dat dit programma waardeloos is (Vrederecht Brugge, 2de Kanton, 21-2-1966).

c) Getuigen.

De vaststellers van de auteursvereniging staan niet in dienstverband en handelen onafhankelijk. Er is geen re-

den tot principiële wraking (Rechtbank Antwerpen, 4de Kamer, 16-3-1966).

Het komt de rechter toe souverain te oordelen over de geloofwaardigheid van de getuigen in ieder afzonderlijk geval (Vredegerecht Luik, 1ste Kanton, 20-5-1966).

De vaststellers van de auteursvereniging staan niet rechtstreeks, exclusief en permanent in dienstverband. Het opstellen van een schriftelijke nota is begrepen in de opdracht; het gaat dus niet om een certificaat in de zin van art. 283 W.B.Rv. (Rechtbank Turnhout, 1-3-1967).

De vaststellers van Sabam verlenen hun diensten slechts bijkomstig. De wraking is niet gegrond (Vredegerecht Fosses-la-Ville, 11-9-1968).

De vaststellers van de auteursvereniging hebben geen materieel belang bij de zaak, want hun vergoeding wordt op voorhand betaald en is onafhankelijk van het resultaat van hun verslag. Dat verslag is geen certificaat in de zin van art. 283 W.B.Rv. (Vredegerecht Châtelet, 23-12-1969).

C bis. Vaststellingskosten.

Het niet toekennen van de vaststellingskosten zou een premie betekenen voor de ontduiker (Vredegerecht Maaseik, 4-6-1965).

De schadevergoeding wordt berekend door samentellen van normale tarieven, vaststellingskosten en morele schade (Vredegerecht Paliseul, 27-6-1966).

Idem (Vredegerecht Florenville, 18-10-1966; bevestigd door Rechtbank Aarlen, 11-4-1967).

De vaststellingskosten zijn te wijten aan de schuld van de inrichter van de muziekuitvoeringen, daar ze voortspuiten uit de niet naleving van zijn verplichtingen; hij moet ze dus dragen (Rechtbank Leuven, 2de Kamer, 2-3-1967).

Door niet in regel te zijn maakt een uitbater een vaststelling noodzakelijk waarvan hij de kosten moet terugbetalen (Vredegerecht Gent, 2de Kanton, 23-1-1969).

Contra: Vaststellingskosten zijn administratiekosten die behoren tot de normale activiteit van Sabam (Rechtbank Neufchâteau, 22-6-1967).

7. Strafprocedure.

Het invoeren op Belgisch grondgebied, in zijn winkel bewaren om verkocht te worden, voor verkoop tentoonstellen en verkopen van een grammofoonplaat, zonder toelating van de auteurs van de er op gereproduceerde werken, maakt het misdrijf van namaking uit. De aangeslagen grammofoonplaten worden verbeurd verklaard (Corr. Brussel, 18de Kamer, 6-10-1966).

8. Abonnementscontracten.

Indien bij contract het dansen wordt uitgesloten, wordt de verleende toestemming overschreden ingeval toegelaten of minstens niet verhinderd wordt dat er gedanst wordt, weze dit dan toevallig (Rechtbank Turnhout, 3-3-1966).

De abonnementscontracten van Sabam leggen geen overdreven noch abnormale verplichtingen op (Rechtbank Hasselt, 21-11-1966).

Het voorwerp van het abonnementscontract van Sabam

is de toelating tot uitvoeren. Het niet gebruikmaken van de toelating maakt het contract daarom niet zonder voorwerp (Rechtbank Charleroi, 11-1-1967).

Idem (Vredegerecht Namen, 21-3-1967).

Het is strijdig te beslissen dat de rechten van de auteurs geen schade wordt toegebracht, wanneer wordt vastgesteld dat zij hun toelating voor een niet bij overeenkomst voorziene uitvoering slechts geven mits betaling van een hogere bijdrage (Cassatie, 1ste Kamer, 17-11-1967).

Wanneer het contract enkel de uitvoering van muziek voorziet met uitsluiting van dans, en toch, al is het toevallig, gedanst wordt, wordt een overtreding begaan door gebrek aan ingrijpen (Vredegerecht Arendonk, 7-12-1967).

Diskriminatie tussen bepaalde personen, naargelang ze bij de ene of de andere organisatie zijn aangesloten, is geoorloofd (Vredegerecht Gent, 2de Kanton, 23-1-1969).

De auteurs beschikken over een absoluut recht om de uitvoering van hun werken toe te laten. De Rechtbanken kunnen de voorwaarden waartegen de toelating moet verleend worden, niet opleggen. De inrichter die de prijs overdreven vindt, kan de overeenkomst weigeren maar moet zich dan van iedere uitvoering onthouden. Het voorwerp van de overeenkomst is de toelating tot uitvoeren; de uitvoeringen zelf, en hun aantal, zijn onverschillig. (Vredegerecht Leuze, 9-6-1969).

Indien een derde zich er toe verplicht heeft de betalingen te verrichten i.p.l.v. de schuldenaar, dan moet deze hem in het geding roepen ter vrijwaring. De schuldeiser moet hem niet zelf dagvaarden (Vredegerecht Flobecq, 26-6-1969).

8 bis. Strafbedingen.

Art. 1.153 B.W.B. is enkel suppletief toepasselijk, wanneer de overeenkomst tussen partijen noch schadevergoeding, noch ingebrekestelling uitdrukkelijk heeft geregeld. Het behoort de rechter niet na te gaan of het bedrag van het strafbeting beantwoordt aan de geleden schade; hij hoeft zelfs niet te onderzoeken of er schade is. Het strafbeting geldt voor elke inbreuk, dus voor iedere laattijdige betaling. Het is niet vatbaar voor reductie (Rechtbank Leuven, 2de Kamer, 26-5-1966).

Wanneer naar een strafbeting, voorkomend in de algemene voorwaarden van het contract, verwezen wordt boven de handtekening van partijen, in hetzelfde lettertype als de overige tekst, kan niet beweerd worden dat het strafbeting niet bekend is (Vredegerecht Luik, 1ste Kanton, 13-9-1968).

Een strafbeting dat een vertraging in de contractuele betalingen bestraft is wettig; de rechter mag het niet verhogen noch verminderen. Bij iedere vervaldag moet het strafbeting afzonderlijk worden toegepast (Rechtbank Marche-en-Famenne, 27-2-1969).

De uitvoering van een strafbeting voor vertraging in de betaling mag samen met de uitvoering van de hoofdvlichting gevorderd worden (Rechtbank Dendermonde, 24-6-1969).

Jan CORBET
Assistent aan de V.U.B.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSpraak

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 6 november 1970.

Eerste voorzitter : M. Bayot.
Raadsheer-verslaggever : M. Naulaerts.
Advokaat-generaal : M. Detournay
Advocaat : Mr. Simont.

Huur. — Verplichting het gehuurde goed in goede staat terug te geven. — Beding : « de huurder erkent het verhuurde goed in perfecte staat van onderhoud en herstellingen ontvangen te hebben ».

Uit de motivering van het bestreden vonnis, toegelicht door de in het vonnis aangehaalde rechtsleer, blijkt dat, zo het vonnis beslist dat het beding van het huurcontract volgens hetwelk « de huurder erkent de verhuurde lokalen in perfecte staat van onderhoud en herstellingen ontvangen te hebben », geen « stijlclausule » is « en derhalve de staat van gezegde lokalen op 14 juni 1960, wat de zichtbare gebreken betreft, ten opzichte van de partijen 'juris et de jure' bepaalt », het daardoor enkel bedoelt dat de huurder door dit beding gebonden is en dat hij, zelfs indien het goed zich niet in de beschreven staat bevond, ervan heeft afgezien, althans wat de zichtbare gebreken betreft, zich achteraf op die gebreken te beroepen om aan zijn verplichting het gehuurde goed in goede staat terug te geven, te ontkomen.

Die beslissing is niet dubbelzinnig en schendt noch de artikelen 1317, 1319, 1341, 1341, 1349 en 1350 B.W. (betreffende het bewijs) noch de artikelen 1728, 1730 en 1732 (betreffende de huur).

Ciné Rex t./ Société de Gérance Immobilière Gantoise.

Gelet op het bestreden vonnis, op 25 oktober 1968 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Gent;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1317, 1319, 1341, 1349, 1350, 1352, 1728, 1730 en 1732 van het Burgerlijk Wetboek ;

doordat het bestreden vonnis de beslissing van de eerste rechter bevestigt, door het bedrag van de veroordelingen, ten laste van de eisers uitgesproken op de hoofdvordering van verweerster, te verminderen tot 989.887 frank, en het herstel van de aan het gehuurde goed veroorzaakte schade ten laste van de eisers legt, onder afwijzing van het middel, door de eisers in hun « antwoordconclusie » afgeleid hieruit dat, « het tegenbewijs kan geleverd worden van de vermeldingen in geschriften, authentieke akten of niet, mits naleving der algemene principes... dat terzake de vermelding van bevinding in goede staat van het goed niet behoort tot de vermeldingen in de akte beschermd door de authenticiteit, zodat het tegenbewijs kan geleverd worden, buiten een inschrijving van valsheid maar overeenkomstig de artikelen van het bewijs in burgerlijke zaken... ; dat ter zake een begin van schriftelijk bewijs bestaat aangaande het bestaan van een betwisting huurschade tussen geïntimeerde en Sofexim voorganger-huurder van conculanten... ; dat dus het tegenbewijs van de inhoud van het « negotium » in elk geval mogelijk is terzake », door de overweging dat, daar het litigieuze beding niet als een « stijlclausule » kon worden beschouwd, het « juris et de jure » ten opzichte van de partijen de staat

van het gehuurde wat de zichtbare gebreken betreft bepaalt ;

terwijl, eerste onderdeel, de redenen van het vonnis het punt in het onzekere laten of de feitenrechter, om het door de eisers bij conclusie in de aangehaalde bewoordingen voorgestelde middel te verwerpen, overwogen heeft dat de in de akte van 14 juli 1960 opgenomen clausule, luidens welke « de huurster hierbij erkent de verhuurde lokalen in perfecte staat van onderhoud en herstellingen ontvangen te hebben », niet vatbaar is, wat betreft de staat van het gehuurde op het tijdstip van de ingebruikneming door eiseres, voor het tegenbewijs, geleverd overeenkomstig de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek die de materie van het bewijs door geschrift beheerst, ofwel dat, integendeel, deze clausule een vermoeden « juris et de jure » tot stand brengt waartegen geen bewijs kon worden toegelaten, waaruit volgt dat het vonnis op dubbelzinnige wijze met redenen omkleed is, hetgeen gelijkstaat met het ontbreken van redenen (schending van artikel 97 van de Grondwet) ;

tweede onderdeel, zo het vonnis dient te worden uitgelegd in die zin dat de feitenrechter overwogen heeft dat voormelde clausule van de huurovereenkomst van 14 juni 1960 niet vatbaar is voor het tegenbewijs, geleverd overeenkomstig de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek die de materie van het schriftelijk bewijs beheersen, het de regel miskent naar luid waarvan het schriftelijk bewijs toegelaten wordt, zelfs « tegen en boven de inhoud van de akten » (schending van de artikelen 1317, 1319 en 1341 van het Burgerlijk Wetboek) ;

derde onderdeel, zo het vonnis dient te worden uitgelegd in die zin dat de feitenrechter overwogen heeft dat meergemelde clausule van de huurovereenkomst van 14 juni 1960 een vermoeden « juris et de jure » tot stand brengt waartegen geen bewijs kan worden toegelaten, het de regel zou hebben miskend volgens welke alleen de wettelijke vermoedens, op de grondslag waarvan bepaalde handelingen vernietigd worden of de rechtsvordering ontzegd wordt, niet vatbaar zijn om door het tegenbewijs omgeworpen te worden (schending van de artikelen 1349, 1350, 1352, 1728, 1730 en 1732 van het Burgerlijk Wetboek) ;

Overwegende dat uit de in het middel vermelde motivering van het bestreden vonnis, toegelicht door in het vonnis aangehaalde rechtsleer, blijkt dat, zo het vonnis beslist dat het beding van het huurcontract, volgens hetwelk « de huurster hierbij erkent de verhuurde lokalen in perfecte staat van onderhoud en herstellingen ontvangen te hebben », geen « stijlclausule » is « en derhalve de staat van gezegde lokalen op 14 juni 1960, wat de zichtbare gebreken betreft, ten opzichte van de partijen 'juris et de jure' bepaalt », het daardoor enkel bedoelt dat de eisers door dit beding gebonden zijn en dat zij, zelfs indien het goed zich niet in de beschreven staat bevond, ervan hebben afgezien, althans wat de zichtbare gebreken betreft, zich achteraf op die gebreken te beroepen, om aan hun verplichting het gehuurde goed in goede staat terug te geven, te ontkomen ;

Overwegende dat die beslissing niet dubbelzinnig is en geen van de in het middel vermelde wetsbepalingen schendt ;

Dat het middel niet kan aangenomen worden ;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet, doordat het vonnis de hoofdvordering van verweerster

gegrond verklaart, in de mate welke het aanduidt, en de eisers veroordeelt tot betaling van een som van 989.887 frank ten principale, zonder te antwoorden op de conclusie van de eisers in zoverre zij deed gelden: «dat... hier een tweede maal dezelfde herstelling en vergoeding gevorderd werden als die welke voor een tiental jaren aan 'Sofexim', vroegere huurder, werden gevraagd, en door deze laatste aan de eigenaar werden betaald», waaruit de eisers in hun «antwoord-conclusie» afleiden dat «geen tweemaal vergoeding mag worden gevraagd aan opeenvolgende huurders voor dezelfde schade, waaruit volgt dat de feitenrechter, door niet te antwoorden op de conclusie welke de eisers op dit punt hebben genomen, zijn beslissing niet regelmatig met redenen heeft omkleed»;

Overwegende dat de eisers, om te beweren dat weerster een tweede maal de vergoeding wegens herstellingen vorderde die zij reeds tien jaar te voren van haar vorige huurster 'Sofexim' bekomen had, hun conclusie steunden op een in 1957 opgemaakt verslag van de deskundige Gavel;

Overwegende dat het vonnis die conclusie passend beantwoordt door erop te wijzen «dat de bepaling nopens de staat van de gehuurde lokalen op 14 juni 1960 en het besluit dat door de rechtbank wordt getrokken uit de evenvermelde beschikkingen geenszins worden ontzenuwd door de vaststellingen die door deskundige P. Gavel werden gedaan, daar 1°) bij het verslag van deze architect de huurschade wordt beschreven die bestond op 1 juni 1957, 2°) appellanten (thans de eisers) in hun hoger beroep genomen conclusies voorhouden dat zij van 1958 tot 1961, boven de normale onderhoudskosten, 1.365.131 frank voor herstellingswerken hebben uitgegeven, zodat onder die voorwaarden mag worden aangenomen dat de huurschade die op 1 juni 1957 bestond, op 11 juni 1960 was hersteld»;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt de eisers in de kosten.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 6 november 1970.

Eerste voorzitter: M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever: M. Naulaerts.

Advocaat-generaal: M. Detournay.

Advocaten: Mrs. Struye en De Bruyn.

Binnenscheepvaart. — Aanwijzing van een laad- of losplaats. — Begrip. — Gevaren van de aangewezen plaats. — Onderscheid tussen zichtbare en niet zichtbare gevaren. — Gevolgen.

De aanwijzing van een laad- of losplaats inzake binnenscheepvaart staat met een bevel gelijk, aangezien de schipper, krachtens de wet, verplicht is zijn vaartuig op eigen kosten op die plaats te brengen.

Art. 6 rivierbevrachtingswet maakt slechts een onderscheid naargelang de aangewezen plaats zichtbare gevaren vertoont of niet. In het eerste geval mag de schipper weigeren aan het bevel gevolg te geven, tenzij de inlander of de geadresseerde zich schriftelijk verbindt de aansprakelijkheid op zich te nemen voor de schade die aan het schip mocht overkomen ingevolge de aan die verplaatsing verbonden risico's. In het tweede geval mag

de schipper niet weigeren het bevel uit te voeren, aangezien de gevaren van de plaats niet zichtbaar zijn, maar de inlander of de geadresseerde is alsdan van rechtswege aansprakelijk voor de aan de aangewezen plaats verbonden risico's.

N.V. C.F.E. e.a. t./ De Mey e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 21 februari 1969 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest beslist dat de eiseressen aansprakelijk zijn voor de schadelijke gevolgen van het ongeval, zijnde het zinken van het schip «Alberta» waarvan de verweerders de eigenaars zijn, dat de verweerders of hun bemanning geen enkele fout begaan hebben die minstens gedeeltelijk tot het ontstaan van het ongeval bijgedragen heeft, en dienvolgens de eiseressen veroordeelt om aan de verweerders de som van 621.059 frank te betalen, zijnde het bedrag van de ganse door hen geleden schade, de eiseressen hun tegeneis afwijst, en deze beslissingen steunt op de overwegingen dat de eiseressen die het grint moesten ontvangen en door toedoen van hun personeel de losplaats aangewezen hadden, van rechtswege aansprakelijk dienen gesteld te worden krachtens artikel 6 van de wet van 5 mei 1936, en dat, wegens de schijnbare securiteit, bij aankomst, er voor de schipper van de verweerders geen reden bestond om te weigeren zich op de aangeduide ligplaats te begeven, dat de schipper niet hoefde te onderstellen dat een speciaal uitgebaggerde inrichting niet ten allen tijde veilig zou blijven, en dat derhalve ten onrechte aan de bemanning van het schip verweten wordt niet te hebben gepeild of een laakbare passiviteit te hebben vertoond;

terwijl de eiseressen, in hun conclusie staande hielden dat de schipper een fout in oorzakelijk verband met het ongeval begaan had niet alleen door niet te peilen of een laakbare passiviteit te hebben vertoond door te geloven dat de aangeduide ligplaats veilig was, doch ook door geen rekening te houden met de waarschuwing bij het binnenvaren van het schip, van de heer Hiels, ploegbaas van het lospersoneel die aan de zoon van de schipper gezegd had dat «bij het vallen van het water, hij het schip moest in het oog houden en zich laten zakken», en evenmin met de «verwittigingen van verscheidene andere leden van het lospersoneel» die «de schipper tweemaal gingen verwittigen (van het gevaar) wanneer het tij daalde», en het arrest deze conclusie niet beantwoordt;

terwijl minstens uit de bewoordingen van het arrest onmogelijk kan uitgemaakt worden of de rechter in feite heeft willen beslissen dat het onjuist of niet bewezen was dat de heer Hiels de schipper gewaarschuwd had bij het binnenvaren van het schip en dat tot tweemaal toe, andere leden van het lospersoneel de schipper verwittigd hadden van het gevaar in de kwastieuze ligplaats gemeerd te blijven wanneer het tij daalde — dan wel of hij in rechte heeft willen beslissen dat de schipper geen fout begaan had door geen gevolg te geven aan deze waarschuwing en verwittigingen, en de onduidelijkheid en dubbelzinnigheid van deze motivering het Hof in de onmogelijkheid stelt zijn controlerecht uit te oefenen over de wettelijkheid van de bestreden beslissing en met het gebrek aan de door artikel 97 van de Grondwet vereiste motivering gelijkstaat;

Overwegende dat het arrest de conclusie van de eiseressen met betrekking tot de beweerd door leden van hun personeel gegeven waarschuwingen passend en op ondubbelzinnige wijze beantwoordt door erop te wijzen dat de door dit personeel aangewezen ligplaats, met de steven op

een veertiental meter van de damplanken, herhaaldelijk door de havenmeester goedgekeurd of minstens als voldoende en geruststellend toegelaten werd;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 6, alinea 3, van de wet van 5 mei 1936 op de rivierbevrachting en 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest beslist dat de eiseressen van ambtswege aansprakelijk dienen gesteld te worden voor het ongeval krachtens gezegd artikel 6, om de reden dat het ongeval zich voordeed op een door het personeel van de eiseressen aangewezen losplaats;

terwijl, volgens artikel 6 van gezegde wet, de aansprakelijkheid van rechtswege slechts bestaat wanneer de bestemming aan de schipper « bevel » zijn schip op een bepaalde losplaats te plaatsen, het arrest door de vaststelling dat ten deze de losplaats door de eiseressen « aangewezen » werd, daardoor niet vaststaat dat zij een « order » of « bevel » aan de schipper gegeven hebben, de eiseressen in hun conclusie staande hielden dat volgens gezegd artikel 6 alleen de bestemming die order geeft aan een schipper op een bepaalde plaats zijn schip te plaatsen van rechtswege aansprakelijk kan zijn voor de risico's verbonden aan die plaats, en het arrest deze conclusie niet beantwoordt en alleszins in het onzekere laat of de rechter in feite heeft willen beslissen dat de eenvoudige « aanwijzing » van de plaats volstond om de bestemming aansprakelijk te maken voor de risico's verbonden aan die plaats, dan wel of hij in rechte heeft willen beslissen dat de eenvoudige aanwijzing moet gelijkgesteld worden met een « order » of « bevel », zodat het arrest niet regelmatig gemotiveerd is, naar luid van artikel 97 van de Grondwet:

Overwegende dat het woord « beveelt » in het derde lid van artikel 6 van de wet van 5 mei 1936 op de rivierbevrachting geen andere betekenis heeft dan het woord « aangewezen » in de eerste twee leden van hetzelfde artikel;

Dat immers de aanwijzing van een laad- of losplaats met een bevel gelijkstaat, vermits de schipper, krachtens de wet, verplicht is zijn vaartuig op eigen kosten op die plaats te brengen;

Overwegende dat voormeld artikel 6 slechts een onderscheid maakt naar gelang de aangewezen plaats zichtbare gevaren vertoont of niet: in het eerste geval, mag de schipper weigeren aan het bevel gevolg te geven, tenzij de inlader of de geadresseerde zich schriftelijk verbindt de aansprakelijkheid op zich te nemen voor de schade die aan het schip mocht overkomen ingevolge de aan die verplaatsing verbonden risico's; in het tweede geval, kan de schipper niet weigeren het bevel uit te voeren, vermits de gevaren van de plaats niet zichtbaar zijn, maar de inlader of de geadresseerde is alsdan van rechtswege aansprakelijk voor de aan de aangewezen plaats verbonden risico's;

Overwegende derhalve dat door de veroordeling van eiseressen te steunen op de vaststelling dat de schade aan het schip van de verweerders veroorzaakt werd door de niet-zichtbare gevaren van de losplaats die door de aangestelden van de eiseressen aangewezen werd, de rechter van de wet een juiste toepassing heeft gemaakt en, met erop te wijzen dat de eiseressen « door toedoen van hun personeel ook de losplaats aanwezen », het arrest op onduidelijke wijze de conclusie van de eiseressen heeft beantwoordt;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Om deze redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt de eiseressen in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 13 november 1970.

Voorzitter: M. Hallemans.

Raadsheer-verslaggever: M. Naulaerts.

Advocaat-generaal: M. Colard.

Advocaten: Mrs. Van Ryn en Bayart.

Scheepsvoorrechten. — Art. 23, § 1, 2°, Zeevaartwet. — Bijdragen voor sociale zekerheid met betrekking tot zeelieden. — Geen voorrecht.

De schuldvorderingen wegens niet betaalde bijdragen voor sociale zekerheid met betrekking tot zeelieden spruiten niet voort uit de arbeidsovereenkomst van de kapitein, het scheepsvolk en de overige personen die zich in dienst van het schip bevinden, maar uit de wet zelve, dit is uit het wetsbesluit van 7 februari 1945 betreffende de maatschappelijke veiligheid van de zeelieden ter koopvaardij, dat geen voorrecht instelt voor zulke schuldvorderingen.

Deze schuldvorderingen genieten niet het bij art. 23, § 1, 2°, zeevaartwet bepaalde voorrecht.

Hulp- en Voorzorgkas voor Zeevarenden onder Belgische Vlag t./ Faillissement P.v.b.a. Rederij Belgian Coasting.

Gelet op het bestreden arrest, op 15 april 1969 door het Hof van Beroep te Gent gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 23, in het bijzonder 23, 1, 2°, van boek II van het Wetboek van Koophandel (wetten van 21 augustus 1879, 12 juni 1902 en 10 februari 1908, gecoördineerd op 25 september 1908 en gewijzigd door de wetten van 12 augustus 1911, 10 oktober 1913, 5 juni 1928 en 28 november 1928), 12 van de wet van 16 december 1851 op de voorrechten en hypotheek, 88 van de wet van 5 juni 1928, houdende reglementering van de aanwerving van zeelieden;

doordat het bestreden arrest, bijwege van hervorming van het beroepen vonnis, voor recht verklaart dat de schuldvordering van eiseres wegens niet betaalde bijdragen voor sociale zekerheid, aanvaard dient te worden in het gewone passief van het faillissement van de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid « Rederij Belgian Coasting » en eiseres tot de kosten van de procedure in hoger beroep verordeelt, aldus de vordering gegrond op artikel 23 van het in het middel aangehaalde Boek II van het Wetboek van Koophandel en ertoe strekkende opgenomen te worden in het bevoorrecht passief voor een som groot 124.040 frank verwerpend;

terwijl, luidens artikel 23, paragraaf 1, 2°, der zee- en binnenvaartwet, de schuldvorderingen voortspruitende uit de arbeidsovereenkomst van de kapitein, het scheepsvolk en de overige personen die zich in dienst van het schip aan boord bevinden, bevoorrecht zijn op het schip, op de vracht verdiend gedurende de reis, tijdens welke de bevoorrechte schuldvordering ontstaan is, en op het toebehoren van het schip en van de vracht, sedert de aanvang van de reis ontstaan, en de schuldvordering van eiseres, zoals ze werd aangegeven en in het inleidend exploit beschreven, de schuldvordering uitmaakt omschreven door het evenvermeld artikel 23, paragraaf 1, 2°, zodat het arrest, door de vordering van eiseres tot opname in het bevoorrecht passief ongegrond te verklaren, de in het middel aangehaalde wetsbepalingen, het bovengemeld artikel 23, paragraaf 1, 2°, in het bijzonder, heeft geschonden;

Overwegende dat, luidens artikel 23, paragraaf 1, 2°, van de Zeevaartwet, bevoorrecht zijn op het schip, op de vracht verdiend gedurende de reis, tijdens welke de bevoorrechte

schuldvordering ontstaan is, en op het toebehoren van het schip en van de vracht, sedert de aanvang van de reis ontstaan «de schuldvorderingen voortvloeiende uit de arbeidsovereenkomst van de kapitein, het scheepsvolk en de overige personen welke zich in dienst van het schip aan boord bevinden»;

Overwegende dat de schuldvorderingen van eiseres wegens niet betaalde bijdragen voor sociale zekerheid met betrekking tot zeelieden niet voortvloeien uit de arbeidsovereenkomst van de kapitein, het scheepsvolk en de overige personen welke zich in dienst van het schip aan boord bevinden, maar uit de wet zelf, dit is de besluitwet van 7 februari 1945 betreffende de maatschappelijke veiligheid van de zeelieden ter koopvaardij, welke geen voorrecht instelt voor dergelijke schuldvorderingen;

Overwegende dat het bestreden arrest, derhalve, wettelijk beslist, zonder een van de in het middel vermelde wetsbepalingen te schenden, dat deze schuldvorderingen het bij artikel 23, paragraaf 1, 2°, van de Zeevaartwet bepaalde voorrecht niet genieten;

Dat het middel naar recht faalt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening.

Veroordeelt eiseres in de kosten.

NOOT. — Het vorenstaande arrest verwerpt de voorziening tegen een arrest van het Hof van Beroep te Gent van 15 april 1969; R.W. 1968-69, 1623.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 12 november 1970.

Voorzitter: M. Valentin.

Raadsheer-verslaggever: M. Perrichon.

Advocaat-generaal: M. Dumon.

Verzekeringen. — Verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen. — Dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid. — Begrip. — Staat. — Art. 14 van de wet van 1 juli 1956.

Met betrekking tot de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen impliceert de dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de verzekerde dat, behoudens andersluidend beding, de verzekerde, in beginsel ontlast wordt van de verplichting persoonlijk bij te dragen in de vergoeding van de schade; door de dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de verzekerde te eisen, heeft de wetgever niet alleen de waarborg op het oog die ze aan de benadeelde derde moet verschaffen, maar ook die welke ze, in beginsel, aan de verzekerde zelf wil geven.

Wanneer de Staat zelf de burgerrechtelijke aansprakelijkheid dekt van de houders en bestuurders van hem toebehorende voertuigen, genieten zij een soortgelijke waarborg als die welke een verzekering, die de Staat daartoe zou hebben aangegaan, hun zou verschaffen; tegen de bestuurder aan wie de Staat een voertuig heeft toevertrouwd, kan de Staat geen verhaal uitoefenen buiten de gevallen die beperkend in art. 11, lid 2, van de wet van 1 juli 1956 worden vermeld.

Belgische Staat t./ Tassenon e.a.

Gelet op het bestreden vonnis, op 14 november 1969 in laatste aanleg gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1249, 1250, 1251, 1382, 1383, 1384 van het Burgerlijk Wetboek, 16 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, 11 en 14, paragraaf 1, van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen;

doordat het bestreden vonnis de rechtsvordering niet gegrond verklaart die eiser heeft ingesteld om van de verweerders terugbetaling te bekomen van het bedrag dat hij, overeenkomstig artikel 14, paragraaf 1, van voornoemde wet van 1 juli 1956, had gestort aan de benadeelde derde van een ongeval veroorzaakt door verweerster in zijn hoedanigheid van aangestelde van verweerster aan wie eiser een legervoertuig had toevertrouwd voor herstelling, en beslist dat eiser ten onrechte deze rechtsvordering, in hoofdzaak, wilde steunen op de indeplaatsstelling krachtens de wet die bij de artikelen 1249 en 1251, 3°, van het Burgerlijk Wetboek bepaald is ten voordele van hem die, voor anderen tot betaling van een schuld gehouden zijnde, er belang bij heeft deze te voldoen en ze voldoet, en subsidiair, op de indeplaatsstelling bij overeenkomst die door de benadeelde derde van het litigieuze ongeval, overeenkomstig de artikelen 1249 en 1250, 1°, van het Burgerlijk Wetboek aan eiser werd toegestaan, en meer subsidiair, op de aansprakelijkheid die op grond van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek op verweerster rustte wegens de fout die hij had begaan, en die op grond van artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek op verweerster rustte wegens de fout die haar aangestelde had begaan, en doordat het vonnis zijn beslissing motiveert door de overweging dat uit artikel 14, paragraaf 1, van voornoemde wet van 1 juli 1956, voortvloeit dat de Staat als zijn eigen verzekeraar beschouwd moest worden en zelf de burgerlijke aansprakelijkheid van alle houders en bestuurders van zijn motorrijtuigen jegens de benadeelde derde en zulks onder de voorwaarden van genoemde wet, zodat hij tegen hen slechts een verhaal kon uitoefenen in de gevallen bedoeld in artikel 11, lid 2, van genoemde wet die betrekking hebben op de grove fout van de verzekerde zoals ze in artikel 16 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen wordt omschreven, dat de Staat, wegens zijn hoedanigheid van verzekeraar, uitgesloten was van het voordeel van de indeplaatsstelling krachtens de wet, alsook van het recht om zich tegen zijn verzekerde op de toepassing van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek te beroepen, dat eiser zich, om dezelfde redenen, niet kon beroepen op de indeplaatsstelling bij overeenkomst die hem door de benadeelde derde was toegestaan, dat trouwens de bij artikel 1250 van het Burgerlijk Wetboek vereiste geldigheidsvoorwaarden van deze indeplaatsstelling ten deze jegens verweerster niet vervuld waren, en dat wat verweerster betreft de algemene voorwaarden van het tussen eiser en verweerster gesloten contract van huur van werk, gedurende de uitvoering waarvan het ongeval zich had voorgedaan, voor eiser het recht uitsloten om zich erop te beroepen dat verweerster de hoedanigheid had van aansteller van verweerster;

terwijl, eerste onderdeel, uit artikel 14, paragraaf 1, van voormelde wet van 1 juli 1956, voortvloeit dat ten aanzien van de benadeelde derden van een ongeval dat door de houders en bestuurders van voertuigen van de Staat wordt veroorzaakt, deze laatste dezelfde verplichtingen heeft als die welke op de verzekeraar van deze voertuigen zouden rusten, maar dat hieruit niet voortvloeit dat de Staat jegens deze houders en bestuurders, of jegens degenen die hen aanstellen, dezelfde verplichtingen zou hebben als die van een verzekeraar jegens zijn verzekerde, waaruit volgt dat het vonnis ten onrechte aan eiser het recht heeft ontzegd om zich jegens de verweerders te beroepen op de indeplaatsstelling krachtens de wet welke op de artikelen 1249 en 1251 van het Burgerlijk Wetboek gegrond is, op de indeplaatsstelling bij overeenkomst welke

overeenkomstig de artikelen 1249 en 1250 van het Burgerlijk Wetboek gegrond is op de akte van indeplaatsstelling op 20 januari 1966 door de benadeelde derde aan eiser toegestaan, en op de aansprakelijkheid die overeenkomstig de artikelen 1382, 1383 en 1384 van het Burgerlijk Wetboek op de verweerders rustte ;

en terwijl, tweede onderdeel, het vonnis geen enkel feitelijke vaststelling bevat waaruit zou blijken dat de door de benadeelde derde toegestane indeplaatsstelling ten aanzien van verweerder niet voldeed aan de bij artikel 1250 van het Burgerlijk Wetboek vereiste geldigheidsvoorwaarden, of dat het tussen eiser en verweerder gesloten contract van huur van werk zou uitsluiten dat deze laatste verweerder heeft aangesteld zoals zulks voor de toepassing van artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek wordt vereist, waaruit volgt dat het Hof aan de hand van de motivering van het bestreden vonnis de wettelijkheid niet kan toetsen van de toepassing die de rechters van deze beide wetsbepalingen hebben gemaakt, dat deze motivering onvoldoende is en dat, derhalve, het vonnis artikel 97 van de Grondwet heeft geschonden :

Overwegende dat uit de vaststellingen van het bestreden vonnis blijkt dat verweerder, werkmans van verweerder aan wie eiser een legervoertuig had toevertrouwd voor herstelling, een ongeval heeft veroorzaakt toen hij dit voertuig bestuurde ; dat eiser, die de burgerlijke aansprakelijkheid van verweerder, bestuurder van een aan de Staat toebehorend voertuig, dekte overeenkomstig artikel 14, paragraaf 1, van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, de benadeelde derde heeft vergoed ; dat de rechtsvordering van eiser ertoe strekt verweerder, die het ongeval had veroorzaakt, evenals verweerder, die wordt beschouwd als aansteller van laatstgenoemde, te doen veroordelen om aan eiser de vergoedingen terug te betalen die hij aan de benadeelde derde tot vergoeding van de schade had betaald ;

I. Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat het middel onderstelt dat de Staat, die de burgerlijke aansprakelijkheid van de houders of bestuurders van zijn voertuigen dekt met toepassing van artikel 14, paragraaf 1, van de wet van 1 juli 1956, jegens deze personen, of jegens degenen die hen aanstellen, niet dezelfde verplichtingen zou hebben als die van een verzekeraar met wie hij een met de wet van 1 juli 1956 overeenstemmende verzekering zou hebben aangegaan tot dekking van de burgerlijke aansprakelijkheid waartoe zijn motorrijtuigen aanleiding kunnen geven ;

Overwegende dat zowel uit de parlementaire voorbereiding als uit de vergelijking van de artikelen 2, 3 en 14, paragraaf 1, van de wet van 1 juli 1956 blijkt dat, volgens de opzet van de wet, de Staat, zoals elke eigenaar van een motorrijtuig, verplicht is om met een erkende verzekeringsonderneming een aan de bepalingen van genoemde wet beantwoordende verzekering aan te gaan tot dekking van zijn burgerlijke aansprakelijkheid en van die van elke houder of bestuurder van een motorrijtuig dat hem tebehoort ; dat uit artikel 14, paragraaf 1, volgt dat de Staat van die verplichting slechts is vrijgesteld indien hij zelf de burgerlijke aansprakelijkheid van elke houder of bestuurder van een van zijn motorrijtuigen dekt onder voorwaarden die identiek zijn met die welke wettelijk zouden vervuld zijn ten gevolge van een bedongen verzekering die met de vereisten van de wet van 1 juli 1956 overeenstemt ;

Dat naar luid van artikel 1 van de wet onder verzekeren wordt verstaan zij wier burgerlijke aansprakelijkheid overeenkomstig haar bepalingen is gedekt ; dat hieruit moet worden afgeleid dat, onder voorbehoud van het

geval bedoeld in artikel 14, paragraaf 1, lid 2, waarin de bestuurder van een aan de Staat toebehorend voertuig zich erover de macht heeft verschafte door diefstal of geweldpleging, de houders of bestuurders van de motorrijtuigen van de Staat verzekerd zijn in de zin van de wet van 1 juli 1956 en dat zij, wanneer de Staat, die gebruik maakt van de mogelijkheid die hem, bij afwijking, door artikel 14, paragraaf 1, wordt toegekend, zelf hun burgerlijke aansprakelijkheid dekt, een soortgelijke waarborg genieten als die welke een verzekering, die de Staat daartoe zou hebben aangegaan, hun zou verschaffen ;

Overwegende dat de wet van 1 juli 1956, weliswaar, hoofdzakelijk tot doel heeft gehad, inzake wegverkeer, de schadeloosstelling te waarborgen waarop de door de fout van een ander benadeelde personen recht hebben ;

Dat echter uit artikel 5 en uit artikel 11, lid 2, volgt dat de dekking van de burgerlijke aansprakelijkheid van de verzekerde, zoals de wetgever ze opvat, impliceert dat, behoudens andersluidend beding, de verzekerde, in beginsel, ontlast wordt van de verplichting persoonlijk bij te dragen in de vergoeding van de schade, en de uitoefening van een recht van verhaal tegen de voor de schade aansprakelijke verzekerde aan beperkende voorwaarden onderwerpt ;

Dat aldus blijkt dat de wetgever, door de dekking van de burgerlijke aansprakelijkheid van de verzekerde te eisen, niet alleen de waarborg op het oog heeft gehad die ze aan de benadeelde derde moet verschaffen, maar ook die welke ze, in beginsel, aan de verzekerde zelf wil geven ;

Overwegende dat eiser, derhalve, tegen verweerder geen verhaal kan uitoefenen, daar deze laatste krachtens de wet zijn verzekerde was, tenzij voor zover, in de onderstelling dat de Staat een verzekering zou aangegaan hebben, de verzekeraar zelf zou verkeren in de omstandigheden die daartoe bij artikel 11, lid 2, worden vereist ;

Overwegende dat het vonnis dus wettelijk beslist dat eiser, die enkel handelde ingevolge de verplichting welke hij op zich genomen en uitgevoerd had met toepassing van artikel 14, paragraaf 1, om zelf de burgerlijke aansprakelijkheid te dekken van verweerder die het motorrijtuig van de Staat bestuurde, zich ten aanzien van verweerder in een soortgelijke toestand bevond als die waarin de verzekeraar zou verkeren hebben met wie de Staat daartoe een met de wet overeenstemmende verzekering zou hebben aangegaan, en dat eiser, bijgevolg, tegen verweerder geen verhaal kon uitoefenen buiten de gevallen die beperkend in artikel 11, lid 2, van de wet van 1 juli 1956 worden vermeld ;

Dat het vonnis in dit opzicht vaststelt dat niet werd betwist dat deze bepaling ten deze geen toepassing vond ;

II. Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat het vonnis, na erop gewezen te hebben dat de Staat door de betaling van de vergoeding « enkel maar zijn eigen schuld heeft betaald », hieruit regelmatig en wettelijk afleidt dat eiser zich niet op een indeplaatsstelling krachtens de wet of op een hem door de benadeelde derde toegestane indeplaatsstelling bij overeenkomst kon beroepen en zulks noch ten aanzien van verweerder, zelfs in de onderstelling dat zij, ten tijde van het ongeval, verweerder had aangesteld, noch ten aanzien van deze laatste ;

Dat geen enkel onderdeel van het middel kan worden aangenomen ;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT. — Betreffende de gevolgen die voortvloeien uit de verplichtingen die art. 14 aan de Staat oplegt, vergelijke men Hof Luijk, 25 september 1970, R.W. 1970171, 478 en Hof Brussel, 6 mei 1970, J. T. 1970, 512.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 20 november 1970.

Voorzitter : M. Rutsaert.

Raadsheer-verslaggever : M. Naulaerts.

Procureur-generaal : M. Ganshof van der Meersch.

Advocaten : Mrs. Van Hecke en De Bruyn.

**Verzekeringen. — Verzekeraar. — Betaling aan de schade-
lijder. — Vordering tot terugbetaling tegen de verzekerde
in geval van zware fout. — Verjaring. — Termijn. —
Aanvang.**

*Elke rechtsvordering die voortvloeit uit een verzekerings-
polis is verjaard door verloop van drie jaren, te rekenen
van de gebeurtenis waarop zij is gegrond.*

*Wanneer, in geval van zware fout van de verzekerde,
een verzekeraar tegen de verzekerde de terugbetaling
vordert van de sommen die hij aan het slachtoffer van
een ongeval heeft uitgekeerd, is in de regel de gebeur-
tenis die tot een zodanige vordering aanleiding geeft,
de betaling die de verzekeraar doet nadat het is komen
vast te staan dat hij wettelijk ertoe gehouden is de be-
nadeelde derde te vergoeden.*

Populaire t./ N.V. De Schelde.

Gelet op het bestreden arrest, op 19 december 1969 door
het Hof van Beroep te Brussel gewezen ;

Over het middel afgeleid uit de schending van artikel 32
van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen (titel X
van Boek I van het Wetboek van Koophandel) ;

doordat het bestreden arrest, recht sprekende over de
eis van een verzekeraar tegen zijn verzekerde tot verhaal,
wegens zware fout van de verzekerde, van de sommen
betaald tot dekking van een schadegeval dat zich voor-
gedaan heeft meer dan drie jaren vóór het instellen van
de eis, eis waarvan niet betwist werd dat hij voortvloeit
uit de verzekeringspolis en dus met drie jaar verjaart,
desondanks weigert de eis verjaard te verklaren en daar-
toe beslist op de grond « dat geenszins het ongeval, doch
wel de aan het slachtoffer gedane uitkering de gebeurtenis
uitmaakt waarop onderhavige regresvordering voort-
vloeiende uit de polis steunt, zodat slechts vanaf dit ogen-
blik de wettelijke driejarentermijn een aanvang nam » ;

terwijl het aanvangspunt van de verjaring van een vor-
dering gesteund op de zware fout van de verzekerde de
dag is waarop de verzekerde zich schuldig gemaakt heeft
aan die zware fout, of uiterlijk de dag waarop de verzeke-
raar kennis heeft gekregen van die zware fout, maar geens-
zins de dag waarop de verzekeraar de teruggevorderde
som heeft uitbetaald ;

Overwegende dat, luidens artikel 32 van de wet van
11 juni 1874, elke rechtsvordering die voortvloeit uit een
verzekeringspoli verjaard is door verloop van drie jaar,
te rekenen van de gebeurtenis waarop zij is gegrond ;

Overwegende dat, in de rechtsvordering van de verzeke-
raar tegen de verzekerde tot terugbetaling van de som-
men welke zij aan het slachtoffer van een ongeval heeft

uitgekeerd, in geval van zware fout van de verzekerde,
de gebeurtenis, waarop die vordering is gegrond en te
rekenen waarvan de driejarige verjaring begint te lopen,
niet het schadegeval is ;

Overwegende dat die verjaring niet kan lopen voordat
de verzekeraar over een vordering beschikt om de ver-
zekerde tot terugbetaling te dwingen ; dat een rechts-
vordering tot terugbetaling een voorafgaande betaling
onderstelt ; dat in de regel de gebeurtenis welke tot zo-
danige vordering aanleiding geeft, de betaling is welke de
verzekeraar doet nadat het is komen vast te staan dat hij
wettelijk ertoe gehouden is de benadeelde derde te ver-
goeden ;

Dat het middel naar recht faalt ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening.

Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT. — 1. Met betrekking tot de verplichte aansprake-
lijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen kan geen uit de
wet of de overeenkomst van verzekering voortvloeiende
nietigheid, exceptie of verval door de verzekeraar aan een
benadeelde derde worden tegengeworpen ; maar de ver-
zekeraar kan zich een recht van verhaal voorbehouden
tegen de verzekeringsnemer en, indien daartoe grond be-
staat, tegen een verzekerde die niet de verzekeringsnemer
is, voor zover de verzekeraar volgens de wet of de ver-
zekeringsovereenkomst gerechtigd mocht zijn de uitkering
te weigeren of te verminderen (art. 11 van de wet van
1 juli 1956).

2. De rechtsvordering, waardoor de verzekeraar dat recht
van verhaal uitoefent, verjaart volgens art. 32 Verzeke-
ringswet. Alle twijfel daarover wordt weggenomen door
het vorenstaande arrest.

3. Zowel de verzekeringsnemer als de verzekerde die
geen verzekeringsnemer is, kunnen zich tegen de regres-
vordering van de verzekeraar op die verjaring beroepen.

4. De verjaringstermijn geldt niet alleen bij verhaal in
geval van zware fout van de verzekeringsnemer of van de
verzekerde, maar algemeen telkens als de verzekeraar een
nietigheid, een exceptie of een verval uit de wet of uit de
verzekeringsovereenkomst niet kan tegenwerpen aan de
schadelijder. Zie. Cass. fr., 28 mei 1970, Dalloz-Sirey, 1970,
Somm. 217 met noot : de tweejarige verjaring van art. 25
van de Franse verzekeringswet, toepasselijk op de eis tot
terugbetaling die ingesteld wordt tegen de verzekerde
door de verzekeraar die aan de benadeelde de aan deze
toegekende vergoedingen heeft moeten terugbetalen niet-
tegenstaande het bestaan van een verval van de waarborg,
heeft als uitgangspunt de dag van die betaling.

5. Wat is het uitgangspunt van de verjaring ? Het zo-
juist geciteerde Franse arrest antwoordt : de dag van de
door de verzekeraar verrichte betaling. Om te antwoorden
onderzoekt het Belgische Hof op welke gebeurtenis de
vordering gegrond is : de verjaring kan niet lopen voor-
dat de verzekeraar over een vordering beschikt om de
verzekerde tot terugbetaling te dwingen ; een rechtsvor-
dering tot terugbetaling onderstelt een voorafgaande beta-
ling ; in de regel is de gebeurtenis die tot een zodanige
vordering aanleiding geeft, de betaling die de verzekeraar
doet nadat is komen vast te staan dat hij wettelijk ertoe
gehouden is de benadeelde derde te vergoeden.

Vergelijk art. 257 B.W. : « De verjaring loopt niet (...)
ten aanzien van een vordering tot vrijwaring, zolang de
uitwinning niet heeft plaats gehad ».

6. Daarmee wordt de stelling verworpen volgens dewelke de verjaring begint te lopen vanaf het schadegeval (zie De Page, VII, tweede editie, blz. 1044, voetnoot 4 in fine), of zoals de voorziening zich uitdrukt, vanaf de dag waarop de verzekerde zich schuldig heeft gemaakt aan de zware fout of uiterlijk de dag waarop de verzekeraar kennis genomen heeft van die zware fout.

7. Het vorenstaande arrest verwerpt de voorziening tegen Hof Brussel, 19 december 1969, R.W. 1969-70, 1193, volgens hetwelk de vordering verjaart door verloop van drie jaren te rekenen vanaf de dag van de aan het slachtoffer verrichte uitkering.

Een deel van de rechtspraak zegt echter: de vordering tot terugbetaling van de door de verzekeraar in geval van zware fout van de verzekerde aan de schadelijder betaalde vergoeding verjaart door verloop van drie jaren vanaf de definitieve penale veroordeling van de verzekerde (zie de beslissingen geciteerd door Carton de Tournai en Van der Meersch, Précis des assurances terrestres, I, nr. 406; Hof Brussel, 5 november 1970, R.W. 1970-71, 702).

Deze laatste stelling wordt uitdrukkelijk verworpen door het reeds geciteerde Franse arrest: de wet wordt verkeerd toegepast door de beslissing die het aanvangspunt van de verjaring fixeert « à la date de la décision pénale, devenue irrévocable, condamnant l'assuré, laquelle ouvre à l'assureur la possibilité d'intenter l'action en déchéance ».

8. Ten slotte mag aangestipt worden dat vorenstaand arrest een algemene regel formuleert, die niet alleen toepassing vindt bij de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, maar ook toepasselijk is telkens de verzekeraar tegen de verzekeringsnemer of de verzekerde een vordering instelt tot terugbetaling van de vergoeding die hij aan de schadelijder heeft uitgekeerd.

C.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL.

9e Kamer. — 22 mei 1970.

Voorzitter: M. Liard.

Raadsheren: M.M. Grenez en Blockx.

Advocaten: Mrs. Pinget en Van Orshaegen.

Verzekeringen. — Autoverzekering. — Polis die verscheidene voertuigen dekt die niet gelijktijdig in het verkeer gebracht worden. — Controlekaart. — Die bij ongeval door een getuige moet getekend worden. — Overmacht.

In een polis waarbij verscheidene auto's verzekerd waren, was bedongen dat de overeenkomst slechts uitwerking zou hebben indien de bestuurder bewees dat hij op het ogenblik van het ongeval een speciaal daartoe door de verzekeraar afgeleverd identiteitsboekje bij zich had, en dat het bewijs daarvan slechts zou geleverd worden door middel van een handtekening die op het boekje moest geplaatst worden door een overheidspersoon of, bij ontstentenis, door een andere getuige.

Deze conventionele regeling van het bewijs heeft tot doel onder een enkele polis verscheidene voertuigen te verzekeren, met dien verstande dat niet meer dan één voertuig op hetzelfde ogenblik in het verkeer mag gebracht worden. Ten deze was het boekje bij een ongeval niet getekend door een overheidspersoon of een getuige, maar de verzekeringnemer bewees dat het op het ogenblik van het ongeval in de auto aanwezig was en dat de bestuurder in comateuze toestand naar het ziekenhuis werd gebracht en de enige andere inzittende op de slag dood was. Door overmacht belet de formalistische

bewijsvoering na te komen, verhelpt de verzekeringnemer dat door het stellige bewijs te leveren van het feit dat die formaliteit tot doel had te laten vaststellen.

London & Scottish Assurance t./
Failsissement Garage St. Jean.

Gezien in eensluitende uitgifte het vonnis der rechtbank van Koophandel te Antwerpen de dato 14 juli 1967, waartegen op 11 augustus 1967 een naar termijn en vorm regelmatig beroep werd ingesteld;

Aangezien geïntimeerde Naamloze Vennootschap Garage St. Jean in faling werd verklaard, doch de curator het geding herneemt en voortzet;

Aangezien naar aanleiding van een zwaar verkeersongeval in Nederland, waarvoor de aangestelde van geïntimeerde, hoofdens onvrijwillige doding, strafrechtelijk werd veroordeeld, en geïntimeerde zekere geldsommen aan de rechthebbende van de Nederlandse benadeelde moest uitkeren, dekking wordt geëist op grond ener verzekeringsovereenkomst met appellante gesloten, doch laatstgenoemde, om deze dekking te weigeren, artikel 2 der bijzondere voorwaarden van de polis inroept, waarbij bedongen werd, niet alléén dat de overeenkomst slechts uitwerking zal hebben wanneer de bestuurder bewijst dat hij op het ogenblik van het ongeval drager was van het speciaal daartoe door de verzekeraar afgeleverd en genummerd eenzelvigheidsboekje, doch daarenboven dat zulk bewijs zal geschieden door middel van een handtekening, op bewust boekje te plaatsen door een overheidspersoon, of, bij ontstentenis, door een andere getuige;

Aangezien deze conventionele regeling van het bewijs voor doel heeft onder één enkele polis verscheidene voertuigen te kunnen verzekeren, met dien verstande dat slechts één dezer voertuigen tegelijk in het verkeer mag gebruikt worden;

Aangezien in feite, tengevolge van het ongeval, de bestuurder van de auto van geïntimeerde ernstig gekwetst werd en in een comateuze toestand naar het ziekenhuis werd overgebracht, terwijl de afgevaardigde-beheerder van geïntimeerde, inzittende in de wagen, op slag werd gedood, zodat de formaliteit van de handtekening op het boekje niet kon bewerkstelligd worden;

Aangezien evenwel vaststaat dat de bij het rijtuig behorende documenten en bescheiden, waaronder het verzekeringsbewijs (groene kaart), aan boord aanwezig waren ten tijde der feiten, en dat de hoofdagente van gemeentepolitie te Roosendaal, die het proces-verbaal opstelde, in een later schrijven aan de weduwe van de afgevaardigde-beheerder, per brief, liet weten dat het eenzelvigheidsboekje met de overige papieren, na het ongeval, aan een begeleider werd overhandigd, uit welke vaststaande elementen een ensemble van gewichtige, nauwkeurige en samenlopende vermoedens voortspruit, waardoor het bewijs geleverd wordt dat, in strijd met de bewering van appellante, het besproken eenzelvigheidsboekje zich in het rijtuig bevond op het ogenblik van het ongeval;

Aangezien de omstandigheid dat het oorspronkelijk proces-verbaal van voormelde politieambtenaar geen gewag maakt van het eenzelvigheidsboekje en slechts het verzekeringscertificaat (groene kaart) uitdrukkelijk vermeldt, zijnde het enige document waaraan de Nederlandse openbare overheid belang had te hechten, niet vermag de bewijskracht van hogeraangehaalde vermoedens te ontzenuwen;

Aangezien geïntimeerde zodoende, door heirkraft belet de formalistische bewijsvoering na te komen zoals in de overeenkomst bepaald, hieraan verhelpt door het stellig bewijs van het feit dat bewuste formaliteit precies voor doel had te doen vaststellen, zodat haar eis terecht gegrond werd verklaard;

Om deze redenen,

Het Hof,

Na beraad,
Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935,
Alle andere, meer omvattende of strijdige besluiten
verwerpend,

Geeft akte aan de curator van het faillissement der
N.V. Garage St. Jean dat hij het geding hervat en voort-
zet;

Ontvangt het beroep;

Verklaart het ongegrond;

Bevestigt het aangevochten vonnis en veroordeelt appel-
lante tot al de gerechtskosten in beroep.

NOOT. — Zie over het identiteitsboekje o.m. Hof Brussel,
7 juni 1968, Bull. Ass. 1969, 73, en Kooph. Leuven, 5 maart
1968, B.R.H. 1970, 67.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 10 februari 1970.

Voorzitter: M. E. Verougstraete.

Raadsheren: MM. De Witte en Van Bever.

Advocaten: Mrs. Verschoore en De Vlieger.

**Verkeer. — Onbewaakte overweg. — Ongeval. — Aan-
sprakelijkheid van de N.M.B.S. — Voorwaarden.**

*De N.M.B.S. is verantwoordelijk wanneer de onbewaakte
overweg zo ingericht is, dat, gelet op de snelheid die
aan de machinist wordt toegelaten, een voorzichtig
weggebruiker in normale weersomstandigheden de
spoorweg niet veilig kan oversteken.*

Cornilde en N.M.B.S. t./ Ghesquière.

De partijen werden gehoord in hun middelen en con-
clusies.

Tegen het vonnis dd. 10 maart 1969 van de rechtbank
van eerste aanleg te Leper werd regelmatig hoger beroep
ingesteld.

Het vonnis stelde Cornilde, machinist in dienst van de
N.M.B.S. en de N.M.B.S. zelf verantwoordelijk voor de
gevolgen van een aanrijding aan de onbewaakte overweg
n. 8 van de lijn 73 Gent - Adinkerke.

Voorafgaandelijk was de landbouwer Ghesquière door
de politierechter vrijgesproken geweest van de betichting
zonder de nodige voorzorgen de overweg overgestoken te
hebben. Deze vrijspraak is dus gesteund op de overweging
dat Ghesquière « alle mogelijke voorzorgen had genomen »,
en dat « rekening gehouden met de afstand van zichtbaar-
heid... er steeds een risico bestaat ». Uit dit vonnis, en
trouwens ook uit de andere elementen van de zaak (Z. in-
fra) blijkt dat geen fout in verband met het ongeval las-
tens Ghesquière kan weerhouden worden.

De onbewaakte overweg is gelegen op betrekkelijk korte
afstand van een onoverzienlijke bocht, waaruit de trein
kwam opgedaagd aan een snelheid van 120 km-u. Voor de
weggebruiker die zich vóór de overweg bevindt is er in de
richting van die bocht een zichtbaarheid over een afstand
die volgens een technische nota van de N.M.B.S. 320 m.
bedraagt. De politierechter vermeldt als zichtbaarheids-
afstand 180 m., maar zegt niet waar deze inlichting geput
werd.

De signalisatie van de overweg was niet volledig in orde,
maar dit heeft met het ongeval geen oorzakelijk verband.

Wat wel van belang is, is de staat van de weg, die hel-
lend is en zeer oneffen. Een landbouwtractor met zwaar-
beladen aanhangwagen, welke zijn geleider even vóór de
overweg doet stilhouden ten einde op de spoorbaan zicht
te nemen, kan dergelijke overweg niet aan grote snelheid
dwarsen.

De technische nota opgemaakt door de inspecteur van de
N.M.B.S. vermeldt dat « een treinsnelheid van 120 km-u
biedt met de huidige zichtbaarheid aan betrokken over-
weg aan de weggebruikers 9 seconden om het spoor te
dwarsen », en dat een sleep van 10 m. aan een snelheid
van 5 km-u nagenoeg 11 seconden nodig heeft.

Deze vaststelling is ten aanzien van de verantwoordelijk-
heid van de N.M.B.S. afdoende. Weliswaar voegt de nota
daarbij dat een hogere snelheid dan 5 km-u kon ontwik-
keld worden, maar dit is in het onderhavig geval zeer
twijfelachtig, gelet op de hellende en hobbelige toestand
van de weg en het feit dat het zwaarbeladen voertuig een
paar meter vóór de overweg moest stilhouden.

De N.M.B.S. is verantwoordelijk wanneer de onbewaakte
overweg zo ingericht is dat, gelet op de snelheid die aan
de machinist wordt toegelaten, een voorzichtig wegge-
bruiker in normale weersomstandigheden de spoorweg niet
veilig kan dwarsen. In casu was er, gelet op de snelheid
van de trein, absoluut geen veiligheid voor een tamelijk
lange en zwaarbeladen sleep, op zichzelf een traagrijdend
voertuig, nog vertraagd door de oneffenheden van de weg.

Het is niet aan het Hof te zeggen welke voorzorgen door
de N.M.B. hadden moeten genomen worden. Maar fluit-
signalen van op een aan 120 km-u gelanceerde trein zijn
blijkbaar niet doelmatig.

Uit het geheel van deze beschouwingen volgt dat de
oorzaak van het ongeval niet in de fout ligt van de machi-
nist (op dit punt kan het Hof zich met de zienswijze van
de eerste rechter niet verenigen) maar wel van de N.M.B.S.

Deze laatste werpt op dat Ghesquière dubbel voorzichtig
moest zijn omdat hij een akker heeft langs de spoorbaan
en dus met de treinuren moest bekend zijn. Deze beschou-
wing is niet gegrond, vermits het centrum van Ghesquière's
landbouwexploitatie op 3 km van de overweg ligt. Overi-
gens, zoals hoger gezegd, is de afwezigheid van fout in
hoofde van Ghesquière vastgesteld geworden door een
vonnis dat kracht van gewijsde heeft.

Nopens het bedrag van de toegewezen vergoedingen is
er geen betwisting.

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15.6.1935.

Ontvangt het hoger beroep; Verklaart het gegrond in
zoverre het uitgaat van Cornilde, ongegrond in zoverre het
uitgaat van de N.M.B.S.. Doet het vonnis teniet in zoverre
het veroordelingen uitsprak lastens Cornilde; Bevestigt het
voor het overige;

Veroordeelt appellante N.M.B.S. tot de kosten van de
instantie, begroot aan de zijde van Ghesquière op 2.000 fr.
(rechtsplegingsvergoeding).

ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE ANTWERPEN

2 februari 1971.

Voorzitters:

M. Janssens (Eerste Aanleg)

M. Van Alsenoy (Arbeidsrechtbank)

M. Van den Bossche (Koophandel)

M. H. Van Hoeylandt (Op. Min.)

Advocaten: Mr. Meinertzhagen en Verrijken.

**Bevoegdheid. — Gemengd karakter van de vordering.
— Bevoegdheid der Rechtbank van Eerste Aanleg.**

Wanneer een vordering een gemengd karakter heeft tengevolge van het feit dat de verbintenis van verweerder van burgerlijke aard is, terwijl de eisbaarheid afhangt van een betwisting die verband houdt met een dienstcontract, dient de zaak verzonden te worden naar de Rechtbank van Eerste Aanleg, omdat deze de voorrang heeft boven de andere Rechtbanken.

Gewürtzmuller t./ De Rycker.

Gezien de stukken van het geding o.m. deze gevoegd bij het dossier van de rechtspleging tussen voormelde partijen gevoerd vóór de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, afdeling burgerlijke rechtbank, achtste kamer, onder nummer 6227 van de algemene rol, en overgezonden aan de voorzitter van de arrondissementsrechtbank na verwijzing hiernaar, blijkens vermelding op het zittingsblad van voormelde kamer in datum van 11 december 1970 ; Gelet op art. 2, 34, 35, 36, 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935 ;

Gehoord partijen, bij monde van hun advocaat, in hun middelen en conclusies ;

Overwegende dat eiseres van verweerder een bedrag van DM 24.074 vordert voor de rechtbank van eerste aanleg, op grond van een overeenkomst die bepaalt dat eiseres afziet van haar recht om dit bedrag te eisen zolang verweerder in dienst zou blijven van de P.v.b.a. Condimenta zonder zijn vooropzeg te geven ;

Overwegende dat de verbintenis van verweerder tot betaling van de som van DM 24.074 in zijn hoofde een burgerlijk karakter heeft ;

Overwegende dat weliswaar de eisbaarheid van deze schuld, contractueel afhankelijk werd gesteld van de uitvoering van een dienstcontract afgesloten tussen verweerder en de P.v.b.a. Condimenta ; dat ingevolge art. 578, par. 1, Ger. W. de arbeidsrechtbank bevoegd is « ratione materiae » om van de geschillen inzake arbeidsovereenkomsten kennis te nemen en derhalve de beslechting van dit punt van de vordering tot haar bevoegdheid behoort ;

Overwegende dat nochtans, gezien het gemengd karakter van de vordering, bij toepassing van art. 565, al. 3, en 566 Ger. W., de rechtbank van eerste aanleg voorrang heeft boven de andere rechtbanken ;

Overwegende dat bijgevolg de rechtbank van eerste aanleg bevoegd is « ratione materiae » om van de eis kennis te nemen ;

Om die redenen,

De Arrondissementsrechtbank,

Gehoord de heer B.J. Van Hoeylandt, procureur des Konings, in zijn tegenstrijdig advies mondeling uitgebracht in de Nederlandse taal ter openbare zitting van 26 januari 1971 ;

Rechtdoende op tegenspraak,

Na erover beraadslaagd te hebben,

Verwijst naar de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, afdeling burgerlijke rechtbank, de zaak tussen partijen hangend vóór de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, afdeling burgerlijke rechtbank, onder nummer 6227 van de algemene rol, en aldaar ingeleid ingevolge exploit van gerechtsdeurwaarder G. Courboin te Antwerpen, loco M. Courboin, in datum van 23 maart 1970.

JEUGDRECHTBANK TE BRUGGE

1e Kamer. — 3 februari 1970.

Jeugdrechter : M. Castermans.

Op. Min. : M. Smis.

Wettinging door adoptie door gezamenlijk optredende echtgenoten. — Kind is wettig kind van een dezer echtgenoten. — Geldingskracht van art. 361, § 2, al. 1, B.W.B. — Ouderlijke macht van wettige ouder niet aangetast door wettinging door adoptie verricht door zijn mede-echtgenoot. — Wettinging door adoptie, voor zover verricht door deze wettige ouder, zonder voorwerp.

Bij wettinging door adoptie van een kind door twee echtgenoten, waarvan de ene de wettige vader is uit een eerste huwelijk van het door zijn echtgenote in tweede huwelijk te wettigen kind, moet de wettige vader niet optreden als medelegitimerende echtgenoot, daar de wettinging door adoptie door zijn echtgenote de uitoefening van zijn ouderlijke macht over dit kind niet heeft aangetast.

D.B... t./ A.A...

Gezien het hieraangehecht verzoekschrift, gedagtekend acht oktober negentienhonderd negenenzestig, door beide verzoekers ondertekend en ter griffie van deze rechtbank neergelegd ;

Gezien de akte wettinging door adoptie, in regelmatig uittreksel voorgelegd, verleden vóór de heer Vrederechter van het tweede kanton te Brugge, in welk kanton de legitimanten woonachtig zijn ;

Gezien de overige bewijsstukken, de door de procureur des Konings uitgevoerde navorsingen en zijn schriftelijk advies ;

Gezien de bij gerechtsbrief gedane oproepingen ;

Overwegende dat beide verzoekers, alhoewel regelmatig opgeroepen, niet verschenen zijn ;

Gehoord in raadkamer in het Nederlands de heer A. Smis, substituut-procureur des Konings, door de procureur des Konings aangewezen om het ambt van openbaar ministerie bij de jeugdrechtbank waar te nemen, in zijn gunstig advies, wat de vraag van verzoekster betreft en in zijn ongunstig advies wat de vraag van verzoeker betreft ;

Overwegende dat het door adoptie te legitimeren kind, het wettig kind is van verzoeker, geboren uit zijn eerste huwelijk met wijlen V... R... ; dat de vraag zich stelt of het nodig is dat verzoeker thans, samen met zijn echtgenote in tweede huwelijk, die het kind door adoptie wenst te wettigen, als medelegitimant van zijn eigen wettig kind zou optreden ;

Overwegende dat een wettinging door adoptie principieel gebeurt door twee niet van tafel en bed gescheiden echtgenoten, die gezamenlijk handelen en die voldoen aan de door de wet gestelde voorwaarden (art. 368, § 1, al. 1 B.Wb.) ; dat een wettinging door adoptie nochtans eveneens kan gebeuren door de alleen optredende niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot van de wettige vader of moeder van het kind (zelfde artikel, al. 2) ;

dat hieruit volgt dat verzoekster gerechtigd was als legitimante door adoptie alleen op te treden ;

Overwegende dat de wetgever in zake adoptie bepaald heeft dat, wanneer de geadopteerde een wettig of adoptief kind is van de echtgenoot van de adoptant, de rechten van de ouderlijke macht door beide echtgenoten worden uitgeoefend overeenkomstig de regels die op de wettelijke ouders van toepassing zijn (art. 361, § 2, al. 1 B.Wb.) ;

Overwegende dat de wetsbeschikkingen betreffende de wettinging door adoptie een gelijkaardige bepaling niet bevatten ; dat het artikel 370 § 2 niet voorziet dat het artikel 361 § 2 eveneens van toepassing zou zijn in geval van wet-

tinging door adoptie; dat artikel 370, § 1 nochtans wel bepaalt dat de wettiging door adoptie aan het kind en zijn afstammelingen hetzelfde statuut en dezelfde rechten en verplichtingen verleent als die welke zij zouden hebben indien het kind geboren was uit het huwelijk van degenen die het door adoptie hebben gewettigd;

Overwegende dat het door adoptie gewettigd kind aldus geacht wordt ab initio uit het huwelijk van de legitimant gesproten te zijn, zodat logisch moet afgeleid worden dat de ouderlijke macht van de wettige ouder niet aangetast wordt door deze van de medeechtgenoot die het kind door adoptie legitimeert;

Overwegende dat het Openbaar Ministerie er in zijn advies terecht op gewezen heeft dat de wetgever verschillende mogelijkheden van « wettiging » heeft voorzien; dat de wettiging door de wet van 21 maart 1969 bepaald, slechts tot stand kan komen *over een adoptie heen*;

dat de voorwaarden tot wettiging door adoptie in feite geen afzonderlijke voorwaarden zijn, maar suppletieve voorwaarden boven deze gesteld voor de gewone adoptie (bestaan van een huwelijk niet aangetast door scheiding van tafel en bed en minderjarigheid van het te wettigen kind) zodat deze wettiging buiten de adoptie om niet denkbaar is en de wetgever dan ook niet uitdrukkelijk moest voorzien dat ook artikel 361 § 2 BWb. in geval van legitimatie door adoptie toepasselijk zou zijn;

Overwegende dat men zich nochtans de vraag kan stellen waarom de wetgever slechts uitdrukkelijk heeft bepaald dat de artikelen 357 en 360 van het Burgerlijk Wetboek ook toepasselijk zijn in geval van wettiging door adoptie; dat de wetgever het nochtans blijkbaar nuttig heeft geoordeeld in het bijzonder de aandacht te vestigen op het ogenblik waarop de legitimatie gevolgen zou meebrengen (o.m. wat de totstandkoming en afdwingbaarheid van de overeenkomst betreft) en de dag waarop de onherroepelijkheid van de legitimatie intreedt of waarop het door adoptie gewettigd kind zijn oorspronkelijke familie verlaat, met de hieruit voortvloeiende gevolgen in zake erfopvolging;

Overwegende dat er dan ook dient besloten te worden dat verzoeker als wettige vader van het kind D... B..., als medelegitimerende echtgenoot met de verzoekster niet moest optreden, aangezien de wettiging door adoptie door de verzoekster de uitoefening van zijn ouderlijke macht over dit kind niet heeft aangetast;

Overwegende dat de wettiging door adoptie van D. B., door verzoekster A. A. met inachtneming van alle wettige belangen, op wettige redenen steunt en de betrokkene tot voordeel strekt;

dat alle door de wet gestelde voorwaarden vervuld werden;

Overwegende dat het door adoptie gewettigd kind minderjarig is, doch sinds meer dan zes maanden door de verzoekster wordt opgevoed;

Om deze redenen,

De Rechtbank, gelet op de artikelen 2 en 9 van de wet van 15 juni 1935, betreffende het gebruik der talen in gerechtszaken, de artikelen 343, 344, 345, 347 tot 356, 357, 360, 368, 369 en 370 van het Burgerlijk Wetboek zoals gewijzigd door de wet van 21 maart 1969;

Beslist:

Wordt gehomologeerd de wettiging door adoptie van D. B., geboren te ..., op ..., zoon van D. P. en van V. R., wonende te ...

door

A. A., geboren te ... op ..., echtgenote van D. P., wonende te ..., gedaan bij akte verleden vóór de heer Vrederechter

van het tweede kanton te ..., op zes oktober negentienhonderd negen en zestig.

Zegt dat het door adoptie gewettigde kind verder de naam en voornamen zal dragen: D. B.

Stelt vast dat de wettiging door adoptie gedaan door D. P. zonder voorwerp is.

Wijst dienvolgens het verzoek van D. P. af als ongegrond.

NOOT. — Naar ons oordeel dringen volgende opmerkingen zich op:

1) Er zou uit het beschikkend gedeelte van het vonnis duidelijk moeten blijken dat het gaat om het wettig kind van een van de echtgenoten. Daar dit beschikkend gedeelte dient overgeschreven te worden in de registers van de burgerlijke stand, mag desaangaande geen duisterheid oprijzen. Aldus zou de redactie kunnen aangepast als volgt: « Stelt vast dat de wettiging door adoptie gedaan door ..., zijnde de wettige ouder van het kind, zonder voorwerp is.

2) De afwijzing als ongegrond zou gunstig vervangen worden door de volgende formule: zegt dat, derhalve, er geen aanleiding is tot homologatie van de wettiging door adoptie voor zover zij door deze laatste werd verricht.

Smis A.I.A.

BALIELEVEN

Nationale Orde van Advocaten.

Mededeling.

De Algemene Raad van de Nationale Orde van Advocaten heeft, ter gelegenheid van de vergadering van 18 februari 1971, volgende problemen besproken:

- de verschijning en vertegenwoordiging in rechte van de partijen voor de arbeidsgerechten;
- problemen met betrekking tot de gerechtsdeurwaarders;
- Credoc;
- beslissing inzake archief en beroepsaansprakelijkheid;
- beslissing in verband met het pactum de quota litis;
- varia.

Op uitnodiging van de v.z.w. Credoc brachten de heren stafhouders in de voormiddag een bezoek aan het gebouw waar Credoc gevestigd is en werd hun een demonstratie gegeven van het consulteren van de computer.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

EUROPEES RECHT

Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Gemeenschappen. — Juridische informatie n° 29.

In deze informatienota geven we de samenvatting van twee recente arresten van het Hof van Justitie. Ze hebben beide enig verband met het stelsel van heffingen en restituties dat van toepassing is in de gemeenschappelijke landbouwmarkt. Gezien deze arresten eerder een beperkt belang hebben en de samenvatting voldoende klaar is geven we verder slechts een korte beschouwing. Deze arresten zijn :

Zaak 12/70 : P. Craeynest en M. Vandewalle tegen de Belgische Staat - de Minister van Financiën en de Minister van Economische Zaken. - Het Hof geeft een uitlegging over de verordening nr. 13/64/EEG en de daarmee verbandhoudende beschikking van de Commissie, waaruit blijkt dat bij de invoer van de betrokken goederen uit de Lid-Staten zonder voorlegging van het certificaat D.D.4 (zoals bij sluik-invoer), de heffingen geldig bij de invoer uit derde landen moeten worden toegepast.

Zaak 16/70 : Cooperatieve Vereniging Necomout GA te Amsterdam tegen Hoofdproduktschap voor Akkerbouwprodukten te 's-Gravenhage en Produktschap voor granen, zaden en peulvruchten te 's-Gravenhage. Het Hof geeft een uitlegging van art. 7 van de Raadsverordening 1134/68 waaruit blijkt dat de daarin voorziene annulering van een vaststelling-vooraf van heffingen of restituties slechts kan slaan op de ganse op de datum van het verzoek nog openstaande hoeveelheid.

Daar in de zaak 17/7 : Koninklijke Lassie Fabrieken te Wormerveer tegen Hoofdproduktschap voor akkerbouwprodukten te 's-Gravenhage en Produktschap voor granen, zaden en peulvruchten te 's-Gravenhage dezelfde vraag om uitlegging voorkomt als in de zaak 16/7 is ook haar arrest volledig gelijkluidend.

Zaak 12/7 : P. Craeynest en M. Vandewalle tegen de Belgische Staat - Minister van Financiën en Minister van Economische Zaken.

A. Inhoud van het geding.

De rechtbank van Kortrijk heeft bij vonnis van 21 oktober 1968 de HH. Craeynest en Vandewalle wegens medeplichtigheid aan sluikimport uit Nederland van een partij van 12.000 kg boter, gevangenisstraffen, geldboeten en verbeurdverklaring opgelegd. Op verzoek van de Belgische Staat als burgerlijke partij, werden de betrokkenen bovendien veroordeeld tot betaling van 973.560 fr. wegens ontduiking van de heffingen welke krachtens de EEG-regeling van hen hadden kunnen gevorderd worden. Daar de invoer van de boter niet door een certificaat D.D.4 was gedekt oordeelde de rechtbank dat zij hierbij de heffing voor de invoer uit derde landen in aanmerking moest nemen.

Dit vonnis werd bekrachtigd door het Hof van Beroep te Gent waarop de betrokkenen zich voorzagen in cassatie. Zij riepen hierbij de schending in van de artikelen 4, 145 en 155 van het EEG-Verdrag en van de artikelen 1 t/m 4,

7 en 8 van de Raadsverordening nr. 13/64/EEG houdende de geleidelijke totstandbrenging van een gemeenschappelijke ordening der markten in de zuivelsector. Het Hof van Cassatie stelde op grond van art. 177 (prejudicieel beroep) een vraag om uitlegging aan het Hof van Justitie.

B. Arrest van 22 oktober 1970.

Vraag

Moeten de artikelen 1 tot 12 van de Raadsverordening 13/64/EEG juncto de artikelen 1 en 2 van de beschikking van de Commissie van 5 december 1960 en de artikelen 1 en 2 van de beschikking van 17 juli 1962, aldus worden uitgelegd dat, bij ontstentenis van een certificaat van het model D.D.4, de invoerder in geen geval van de toepassing van het stelsel van de intra-communautaire landbouwheffingen en dienvolgens van het voor het intra-communautaire verkeer geldende verminderde tarief kan genieten, zodat ook bij sluikimport, zelfs uit landen van de Gemeenschap, de ontdoken heffingen worden berekend op de bedragen die, overeenkomstig de tabellen die door de bevoegde Belgische Overheden voor de litigieuze periode werden vastgesteld, toepasselijk zijn op de invoer van boter uit derde landen?

Het Hof stelt vast dat in de verordening nr. 13/64/EEG voor de invoer van melk en zuivelprodukten in een Lid-Staat een heffing is voorgeschreven waarvan het bedrag verschilt naar gelang zodanige invoer plaats vindt in het intracommunautaire handelsverkeer dan wel in dat tussen een Lid-Staat en een derde land. Om de communautaire herkomst vast te stellen moet men te rade gaan bij de beschikking van de Commissie van 17 juli 1962 « tot invoering van bijzondere methoden van administratieve samenwerking inzake de toepassing van de in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid ingestelde intra-communautaire heffingen ».

Deze beschikking die het certificaat D.D.4 invoerde heeft evenals de vroeger door de Commissie krachtens art. 10 lid 2 van het verdrag genomen maatregelen, ten doel bij te dragen tot de uitschakeling van alle belemmeringen van het handelsverkeer tussen de Lid-Staten door middel van een unificatie van de formaliteiten waaraan de handel binnen de Gemeenschap is onderworpen. Het betrokken certificaat moet helpen verzekeren dat intra-communautaire liberalisatiemaatregelen op volkomen identieke wijze op goederen van oorsprong uit de Lid-Staten toepassing vinden. Derhalve is het van belang dat van dit certificaat D.D.4, als uniform bewijsmiddel, in alle Lid-Staten op geheel identieke wijze gebruik wordt gemaakt. De nakoming van deze eis zou niet verzekerd zijn wanneer de nationale administraties zich, buiten het in de vorm van genoemd certificaat geleverde bewijs van oorsprong om, nog van andere bewijsmiddelen zouden mogen bedienen.

De beschikking van 17 juli 1962 heeft ook ten doel « de aan het stelsel van de landbouwheffingen onderworpen goederen uit te sluiten van het toepassingsgebied van de beschikking van de Commissie van 5 december 1960 (waarin de certificaten inzake goederenvervoer D.D.1 en D.D.3 in het leven waren geroepen) en voor die goederen een bijzonder document in te stellen ten bewijze dat zij aan de voorwaarden voor de toepassing van het stelsel van de intra-communautaire heffingen voldoen ». Dit bijzonder document is het certificaat model D.D.4, dat op het douanekantoor van de Lid-Staat van invoer binnen

een bepaalde termijn moet worden overgelegd. Art. 7 van de beschikking waarin nauwkeurig bepaald wordt welke invoer, van niet commerciële aard, bij wege van uitzondering van het certificaat D.D.4 is vrijgesteld houdt een bevestiging in van het verplichte karakter van dit certificaat. Het blijkt derhalve dat aan de importeurs van goederen afkomstig uit een andere Lid-Staat het intracommunautaire regiem alleen ten goede kan komen voor goederen waarvoor dit certificaat is afgegeven. Bij gebreke van bepalingen in tegengestelde zin geldt zulks ook wanneer het bedrag van bij sluikimport ontdoken heffingen moet worden vastgesteld, zelfs wanneer de communautaire herkomst van de betrokken waren anders dan door het certificaat zou kunnen worden bewezen.

Antwoord

Verordening nr. 13/64/EEG en de beschikking van 17 juli 1962 van de Commissie moeten, behoudens de bij deze beschikking voorziene uitzonderingen, worden uitgelegd in die zin dat aan de importeurs van goederen afkomstig uit een andere Lid-Staat het intracommunautaire regiem alleen ten goede kan komen voor goederen waarvoor een certificaat D.D.4 is afgegeven.

Deze uitlegging moet ook worden gevolgd wanneer het bedrag van bij sluikimport ontdoken heffingen moet worden bepaald, zelfs wanneer de communautaire herkomst van de betrokken waren anders dan door het certificaat zou kunnen worden vastgesteld.

C. Beschouwing.

De uitspraak van het Hof steunt op twee elementen:

1. Het certificaat D.D.4 is het exclusief bewijsmiddel in geheel de Gemeenschap dat de ingevoerde goederen uit een ander Lid-Staat herkomstig zijn. De nationale administraties mogen zich van geen andere bewijzen van oorsprong bedienen.

2. Alleen het certificaat D.D.4 geeft recht op het intracommunautair voorkeursstelsel inzake heffingen en restituties.

Het standpunt dat de Commissie in deze aangelegenheid had ingenomen was evenwel meer genuanceerd. De Commissie meende dat uit de tekst van de beschikking van 17 juli 1962 niet kon afgeleid worden dat de Lid-Staten verplicht werden alleen het certificaat D.D.4 als bewijsmiddel toe te laten. Doch anderzijds was het de Lid-Staten niet verboden ditzelfde certificaat als uitsluitend bewijs voor de toepasselijkheid van het « communautair statuut » te beschouwen. Op de vraag of bij frauduleuze invoer de Lid-Staten de importeur moeten toelaten door andere middelen te bewijzen dat ten aanzien van de produkten is voldaan aan de voorwaarden van het stelsel van de intracommunautaire heffingen geeft de Commissie echter een ontkennend antwoord. Een zodanige uitlegging van de beschikking van 17 juli 1962 zou degene die de heffingen wenst te ontduiken en die het zich uit eigen beweging onmogelijk heeft gemaakt een certificaat te verkrijgen, in een voordeliger positie brengen dan de andere ondernemers.

De Commissie was derhalve van mening dat in het stelsel van de verordening nr. 13/64/EEG met de daarbij horende beschikking van de Commissie de Lid-Staten inzake bewijsslevering nog enige vrijheid was gelaten. Hieraan werd een einde gesteld door het stelsel dat nadien door de Raadsverordening nr. 542/69/EEG van 18 maart 1969 werd ingevoerd.

Zaak 16/7/: Cooperatieve Vereniging « Necomout » G.A. te Amsterdam tegen Hoofdproduktschap voor akkerbouwprodukten te 's Gravenhage en

Produktschap voor granen, zaden en peulvruchten te 's Gravenhage.

A. Inhoud van het geding.

De gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkten kent een systeem van variabele heffingen bij de invoer en restituties bij de uitvoer. Tegen deze wijzigingen van de heffingen en restituties kunnen de in- en uitvoerders met contracten die zich over lange perioden uitstrekken zich laten dekken door een « vaststelling vooraf » voor een bepaalde periode en tot de in een certificaat ad hoc genoemde hoeveelheid. De heffingen en restituties worden uitgedrukt in rekeneenheden, maar geheven of uitbetaald in de nationale munteenheid van de betrokken Lid-Staat. Wisselingen van de waarde van de rekeneenheid of van de pariteit der munteenheid van een Lid-Staat of van een derde staat kunnen de goede werking van het systeem in gevaar brengen. De Raadsverordeningen nr. 653/68 en nr. 1134/68 beogen zulks tegen te gaan. Laatstgenoemde voorziet o.m. de aanpassing van de heffingen en restituties aan de nieuwe pariteiten, ook als van een vaststelling vooraf gebruik gemaakt werd. Voor de toepassing van de nieuwe pariteiten op de lopende contracten wordt aan de betrokken ondernemers desgewenst het recht verleend de vaststelling vooraf en het desbetreffende certificaat te doen annuleren. Art. 7 van dezelfde verordening (*) voorziet nog bij wijze van overgangsmaatregel een aanvullende mogelijkheid tot annulering.

De Firma Necomout, exporteur van mout, had op 29 april 1969 een vaststelling-vooraf verkregen van de uitvoerrestituties voor 2.500.000 kg mout tegen een bedrag van fl. 19.95 per 100 kg. Dit bedrag werd in juli 1968, na aanpassing van de drempelprijs op fl. 20.31 gebracht. Het certificaat geldt voor de periode tot en met 31 maart 1969. Op het ogenblik dat de verordening nr. 1134/68 in werking trad, nl. op 4 augustus 1968, resteerde een niet uitgevoerde hoeveelheid van 1.520.000 kg. Op 12 augustus werden nog 330.000 kg uitgevoerd. Bij rondschriven van 28 augustus 1968 werd de betrokken firma door het Hoofdproduktschap voor Akkerbouwprodukten (het Nederlands orgaan belast met het beheer van het restitutie-systeem) in kennis gesteld van de voorwaarden van toepassing van art. 7 lid 2 van de verordening nr. 1134/68. Hierin werd als voorwaarde opgenomen dat tussen 3 augustus en de dag van de indiening van het verzoek om annulering geen in- of uitvoer op desbetreffende fixatie mag plaatsgevonden hebben.

Alhoewel de betrokken firma nog uitgevoerd had op 12 augustus diende zij op 2 september 1968 nog een verzoek in om annulering van de vaststelling-vooraf voor de op 4 augustus 1968 nog niet uitgevoerde 1.520.000 kg mout. Het Produktschap voor granen, zaden en peulvruchten wees het verzoek af omdat aan hogervernoemde voorwaarde niet was voldaan. Necomout wendde zich tot het College van Beroep voor het Bedrijfsleven. Tijdens het geding verklaarde Necomout te kunnen instemmen met een annulering betrekking hebbende op de hoeveelheden

(*) Tekst van art. 7 van de Raadsverordening nr. 1134/68: Deze verordening is van toepassing op alle transacties die op of na de datum van haar inwerkingtreding tot stand zijn gekomen.

Elke belanghebbende die vóór deze datum een vaststelling vooraf heeft bewerkstelligd of een overeenkomst met een interventiebureau heeft gesloten voor een na deze datum nog tot stand te brengen transactie, verkrijgt echter door middel van een schriftelijk verzoek, dat binnen een termijn van 30 dagen volgende op de datum van inwerkingtreding van deze verordening in het bezit van het bevoegde orgaan moet komen, annulering van de vaststelling-vooraf en van het ten blijk daarvan opgestelde certificaat of stuk of vernietiging van de overeenkomst.

die nog openstonden op de datum van het verzoek, hoewel in de tekst van art. 7 deze beperking niet is voorzien.

Het College van Beroep stelde op grond van art. 177 (prejudicieel beroep) aan het Hof van Justitie een vierdubbele vraag om uitlegging.

B. Arrest van 28 oktober 1970.

Eerste vraag :

Brengt een juiste uitleg van art. 7, al. 2 van Raadsverordening nr. 1134/68 mede dat de daarin voorziene mogelijkheid tot annulering alleen betrekking kan hebben op de gehele, op 4 augustus 1968 op de betreffende vaststelling-vooraf nog openstaande hoeveelheid?

Het Hof neemt aan dat het stelsel der vaststelling-vooraf, zoals het bij de verschillende landbouwverordeningen is ingericht, verband legt tussen de vaststelling-vooraf en de verplichting om het gehele contingent goederen dat voorwerp is van deze vaststelling in- of uit te voeren. Art. 7 van verordening nr. 1134/68 maakt een uitzondering op deze verplichting voor een na 4 augustus 1968 « nog tot stand te brengen transactie ». Hierdoor wordt toegestaan dat het op het certificaat vermelde contingent wordt opgedeeld in een gedeelte, waarvoor de vaststelling-vooraf van kracht blijft, en een gedeelte waarvoor zij kan worden geannuleerd. De bewoordingen van art. 7 brengen echter niet noodzakelijkerwijs mee dat deze verdeling moet worden gemaakt tussen het gedeelte van het contingent waarover tot 4 augustus 1968 was beschikt en het op die datum nog resterende gedeelte. Uit het feit dat aan de ondernemer een termijn van 30 dagen wordt gelaten kan trouwens niet worden afgeleid dat het de betrokkene verboden zou zijn om de in- of uitvoer voort te zetten tussen 4 augustus 1968 en de door hem voor het indienen van zijn verzoek gekozen datum. Dit is des te meer waar omdat de betrokken ondernemers kunnen gebonden zijn aan bij contract vastgestelde leveringstermijnen en de verordening niet zo behoort te worden uitgelegd dat zij de nakoming van deze verplichtingen zou bemoeilijken. Vermits dus de tekst deze beperking niet voorschrijft en deze evenmin kan worden afgeleid uit de overwegingen die aan de omstreden bepaling ten grondslag liggen, bestaat er in elk geval geen reden om aan de wettekst voorschriften toe te voegen welke deze noch uitdrukkelijk noch stilzwijgend meebrengt.

Besluit :

Het verzoek voor annulering moet niet noodzakelijkerwijs op het gehele op 4 augustus 1968 nog openstaande contingent betrekking hebben. Ook wanneer de ondernemer vóór de datum van zijn verzoek nog een gedeelte van de op 4 augustus 1968 op de vaststelling-vooraf openstaande hoeveelheid heeft in- of uitgevoerd, moet een verzoek om annulering nog in overweging worden genomen.

Tweede vraag :

Gezien het negatieve antwoord op de eerste vraag wordt een beantwoording van de tweede vraag overbodig.

Derde vraag :

Indien vraag 1 ontkennend moet worden beantwoord, brengt dan een juiste uitleg van art. 7 al. 2 mede dat annulering van de vaststelling-vooraf mogelijk is met betrekking tot de op de datum van indiening van het verzoek om annulering op de betreffende fixatie nog openstaande hoeveelheid, of een gedeelte daarvan, wanneer reeds tussen 4 augustus 1968 en de datum van indiening van het verzoek om annulering enige hoeveelheid op de fixatie is in- of uitgevoerd?

Het Hof stelt vast dat uit de bewoordingen van art. 7, volgens welke het verzoek strekt tot annulering van het certificaat of het stuk waaruit de vaststelling-vooraf blijkt, volgt dat slechts een volledige annulering van het certificaat in aanmerking komt, hetgeen dus inhoudt dat het hele restant wordt geannuleerd.

Deze uitlegging is bovendien in overeenstemming met het beperkte karakter der uitzondering welke art. 7 maakt op het beginsel dat vaststellingen-vooraf niet kunnen worden gewijzigd. Vermits deze annuleringen een storende invloed uitoefenen op de geregelde afwikkeling der marktordeningen, bestaat er trouwens geen grond om de toeneming daarvan in de hand te werken, wanneer de hoofdzakelijkheid rechtskundige overwegingen welke aan art. 7 ten grondslag hebben gelegen zulks niet vereisen.

Besluit :

De annulering der vaststelling vooraf dient betrekking te hebben op de gehele op de datum ter indiening van het verzoek openstaande hoeveelheid.

Vierde vraag :

Moet voorts, indien vraag 1 ontkennend moet worden beantwoord, art. 7 al. 2 aldus worden verstaan, dat annulering van de vaststelling-vooraf ook mogelijk is met betrekking tot een of meer in- of uitvoeren die tussen 4 augustus 1968 en de datum van indiening van het verzoek om annulering hebben plaats gevonden?

Het Hof oordeelt dat annulering met terugwerkende kracht het de met het beheer der landbouwmarkten belaste autoriteiten onmogelijk kan maken naar behoren te berekenen op welke grondslag de inkomsten en uitgaven moeten worden vastgesteld en de ontwikkeling der markten moet worden bepaald. Zodanige uitlegging zou daarenboven eveneens de strekking van art. 7 namelijk de ondernemers beschermen tegen een aantasting van het beginsel van de onveranderlijkheid van de vaststellingen-vooraf, te boven gaan.

Besluit :

Het verzoek om annulering kan slechts betrekking hebben op de ten dage van het verzoek openstaande hoeveelheid.

Antwoord :

Art. 7, alinea 2, der Raadsverordening 1134/68 moet worden uitgelegd in die zin, dat annulering ener vaststelling-vooraf van heffingen of restituties betrekking kan hebben op de ten dage van de indiening van het verzoek nog openstaande hoeveelheid van het contingent, doch slechts op deze hoeveelheid in haar geheel en zonder dat deze op tevoren in- of uitgevoerde partijen kan worden betrokken.

C. Beschouwing.

Aan de basis van dit arrest ligt de door het Hoofdproduktchap voor Akkerbouwprodukten te 's-Gravehage gegeven uitlegging van art. 7 van de Verordening nr. 1134/68. Blijkbaar stond de betrokken Nederlandse dienst alleen met de door hem gegeven interpretatie van bedoeld voorschrift. Een van de voorwaarden die hij aan de uitzonderingsmaatregel van dit artikel verbond werd niet gesteld in de andere Lid-Staten en kwam blijkbaar ook in strijd met de gangbare handelspraktijken. Een paar importeurs die deze interpretatie gingen betwisten hebben van het Hof de passende opheldering gekregen.

MEDEDELINGEN

Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

Verzoek van de Raad van State van België om een prejudiciële beslissing in de zaak Gabriëlle Defrenne tegen de Belgische Staat.

(zaak 80/70)

Op 11 december 1970 heeft de Raad van State van België, afdeling Administratie, IIIe Kamer, bij beschikking d.d. 4 december 1970 in de zaak Gabriëlle Defrenne, Brussel, tegen de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de Minister van Sociale Voorzorg, het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen om een prejudiciële beslissing verzocht.

De Raad van State wenst een uitspraak over de volgende vragen welke de uitlegging van artikel 119 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap betreffen:

— Is het rustpensioen, toegekend in het kader van de door bijdragen van werknemers en werkgevers en door overheids subsidies gefinancierde sociale zekerheid, te beschouwen als een uitkering welke indirect door de werkgever aan de werknemer wordt betaald op grond van de dienstbetrekking van laatstgenoemde?

— Kan in de regeling voor de mannelijke en vrouwelijke leden van het boordpersoneel in de burgerluchtvaart een verschillende leeftijdsgrens worden vastgesteld?

— Verrichten de stewardessen en de mannelijke boordbedienden in de burgerluchtvaart dezelfde werkzaamheden?

TIJDSCHRIFTEN

Oriëntatie, jaargang 2 - nr. 1.

A. Trine, Ten geleide. — R. Hamaide, De sociale programmatie ten gunste van de zelfstandigen. — J. Trekker, De arbeidsrechtbanken en arbeidshoven. — R. Demey, Absenteïsme: gebrek aan plichtsbewijstzijn of weerstand tegen organisatorische druk. — Rechtspraak. — Boekbespreking.

Nederlands Juristenblad, jaargang 1971 - nr. 7.

Prof. Mr. W.F. Prins, Aanzienlijke uitbreiding van de grondrechten. — Mr. W.S. da Costa, Surséance van betaling en benoeming van een rechter-commissaris. — Mr. J.R. Voûte, Wijziging van de faillissementswet. — Mr. W. Faber, De ontheffing in de Vestigingswet detailhandel. — Mr. J.J. Vriesendorp, Art. 48 Rv. en het Ontwerp 1816. — Mr. E.J. Rotshuizen, Toch: Code civil en Common Law in het Westafrikaanse oerwoud.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, nr. 5117.

Prof. Mr. H.C.F. Schoordijk, Inbreuk van de ene echtgenoot op de bestuursmacht van de andere door obligatoire rechtshandelingen (I). — Mr. H.J. Jansz, Fusiecode en enquête-recht. — Prof. Mr. W.L.G. Lemaire, Overzicht der Nederlandse rechtspraak: Internationaal Privaatrecht (huwelijksgoederenrecht).

nr. 5118.

Prof. Mr. H.C.F. Schoordijk, Inbreuk van de ene echtgenoot op de bestuursmacht van de andere door obligatoire rechtshandelingen (II). — Dr. M.A. Cohen, Naar aanleiding van het artikel van Mr. P. Abas in W.P.N.R. 5108, met naschrift van Mr. P. Abas. — Prof. Mr. W.L.G. Lemaire, Overzicht der Nederlandse rechtspraak: Internationaal Privaatrecht (Erfrecht).

S.E.W. Tijdschrift voor Europees en economisch recht, jaargang 18 - nr. 12.

Berichten van de redactie. — Mr. M. Chr. Oosterhuis-

Smits, Nationale rechter, E.E.G.-Commissie en partiële nietigheid. — Mr. W.H. Vermeulen, Artikel 169 van het E.E.G.-Verdrag en de zondaar die te laat berouw getoond heeft. — Jurisprudentie. — Boekbespreking.

Nieuwe literatuur over Oorlog en Vrede, jaargang 8 - nr. 1. Bewapening en ontwapening. — Boekbespreking.

Journal des Tribunaux, jaargang 86 - nr. 4732.

Henry Amys, Les honoraires médicaux. — Jurisprudence. — Chronique judiciaire.

Annales de Droit, Tome XXX 1970 - nr. 3.

N. Verheyden-Jeanmart, Quelques réflexions sur le consentement à l'adoption, le droit de visite des parents d'origine à l'égard de l'adopté et la révocation de l'adoption. — Michèle Piret, La nouvelle législation en matière d'adoption et ses principales incidences successorales. — Chronique bibliographique.

Revue générale des assurances et des responsabilités, jaargang 44 - nr. 1.

Tables de mortalité. — Jean Fonteyne, Les bonnes tables. — Jurisprudence.

Recueil Général de l'Enregistrement et du Notariat, jaargang 1971 - nr. 21425 à 21439.

Hypothèque. — Succession. — Impôts sur les revenus. — Transcription. — Legs. — Vente. — Preuve. — Enregistrement. — Robert Eeckloo, Pacht en verkoop. — Les codes Servais et Mechelynck, 32e édition. — R. Moretus Plantin, Bezitloos pandrecht? — L.-F. Ganshof, Le droit de la faillite dans les Etats de la C.E.E. — Problèmes fiscaux de la coopération entre entreprises indépendantes de pays différents.

Revue Pratique du Notariat Belge, jaargang 1970 - nr. 2574.

Code judiciaire. — De l'ordre. — Législation. — Revue de la jurisprudence belge. — Bibliographie. — Notariat. — Renseignements divers. — Table alphabétique et analytique. — Table chronologique. — Table des études doctrinales.

Mouvement Communal, jaargang 53 - nr. 455.

Editorial. — Assemblée général de la section « Assistance publique » de l'Union des Villes et Communes belges (Bruxelles, 12 décembre 1970). — La télédistribution et les administrations communales. — Rapport final de la commission « Plan directeur ». — Jurisprudence. — Bibliographie.

Recueil Dalloz-Sirey, jaargang 1971 - 6e cahier.

René Savatier, Concours des héritiers du de cujus avec les créanciers alimentaires de la succession. — Notes. — Jurisprudence. — Législation.

La Revue Administrative (Paris), jaargang 1970 - nr. nov.-déc.

Editorial. — Doctrine & Information générale. — Législation et Jurisprudence. — Tribune libre. — La vie administrative. — Organisation, Methodes et Techniques. — Chroniques. — Bibliographie & Discographie.

Northwestern University Law Review, jaargang 1970 - nr. 4.

Gideon Kariv, Contracts Under Monetary Fluctuation: The Legal Effects of Devaluation. — William M. McGovern, Jr.; The Enforcement of Oral Covenants Prior to Assumption. — Don B. Kates Jr.; Immunity of State Judges Under the Federal Civil Rights Acts: Pierson v. Ray Reconsidered. — Comment. — Notes. Book review. — Recent publication received.

Archiv des öffentlichen Rechts, jaargang 1970 - heft 4. Dr. Friedrich Müller, Staatslehre und Anthropologie bei Karl Marx. — Dr. Dietrich Müller-Römer, Die Entwicklung des Verfassungsrechts in der DDR seit 1949. — Dr. Dieter-Dirk Hartmann, Verwirkung von Grundrechten. — Zur Verfassungsrechtsprechung. — Glossen. — Rechtsprechung. — Literatur.